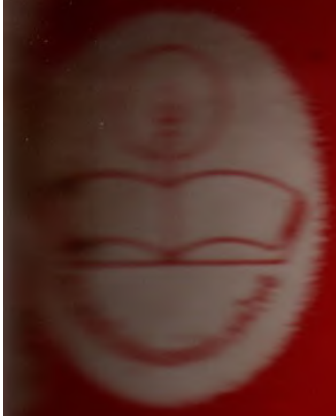

วารสารห้องสมุด
T. L. A. BULLETIN

เมษายน–พฤษภาคม–มิถุนายน ๒๕๐๐ ฉบับที่ ๑

การจัดหมู่หนังสือพุทธศาสนา

☆

การเริ่มแก้ปัญหาห้องสมุดโรงเรียน

☆

ข้อเสนอให้กำเนิดสมาคมและโรงเรียนห้องสมุด

☆

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

☆

การเล่านิทาน

☆

นักอ่านที่ดี

☆

เลขหมู่ของหนังสือ

ฯลฯ

จดหมายรายคาบ
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

วารสารห้องสมุด

T.L.A. BULLETIN

นิตยสารรายคาบ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

เพื่อ

ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์ การศึกษา และวัฒนธรรม

ปีที่ ๑ เมษายน–พฤษภาคม–มิถุนายน ฉบับที่ ๑

บรรณาธิการแถลง

การจัดหมู่หนังสือพุทธศาสนา.....สุชีพ ปุญญานุภาพ—
ทรรศนีย์ ศิลธรวิสุทธิ์.....๗

การแก้ปัญหาห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทย...Miss Margaret Griffin—อุทัยวรรณ
ตณฑสินธุ์.....๑๒

ปัจจัยให้กำเนิดสมาคมและโรงเรียนห้องสมุด.....เชื้อ ปริญาธวัช.....๑๖

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา.....บุญเจือ องคประดิษฐ์.....๒๐

หนังสือและอุปกรณ์การสอนสำหรับวิชาสังคมศึกษา...รสา วงศ์ยังอยู่.....๒๓

มิตรภาพ.....สัมพันธ์ อมาตยกุล.....๒๗

การอ่านนิทาน.....แม้นมาส ชวลิต.....๓๐

หนังสือราคะพบกันอีกของศรีบูรพา.....รัญจวน อินทรกำแหง.....๓๕

รายการเกี่ยวกับห้องสมุดภายในประเทศ.....กัทลี สมบัติศิริ.....๔๒

หนังสือสำหรับเด็ก.....สิรินทร์ ช่วงโชติ.....๔๖

บรรณานุกรมของหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา.....กระทรวงศึกษาธิการ.....๔๙

The Library Program at TUFEC.....Mary Aglemyer.....๕๒

รายชื่อสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.....๕๕

ปกหลัง.....๖๒

คณะกรรมการผู้จัดทำ

ประธานกรรมการ : นายเล็ก ไชยวสุ เหรัญญิก : นางสาวอุทัย ทุติยะโพธิ

แผนกหาทุน ; นายสำคัญ บุญ—หลง แผนกทะเบียนสมาชิก : นางสาวจรวยพร เอกะนาค

แผนกข่าว ; นายสุข วงศาสนธุ์ แผนกรับจ่ายหนังสือ ; นางสาวอุทัยวรรณ ตัณฑสินธุ์

บรรณาธิการผู้จัดการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ; นายเอื้อ บุษปะเกศ หงสกุล

คณะกรรมการที่ปรึกษา

นางแม้นมาส ชวลิต นางสาวลุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์

นางสาวบุญเจือ องคประดิษฐ์ นางสาวอุทัยวรรณ ตัณฑสินธุ์

นางสาวอุทัย ทุติยะโพธิ นางสาวกัทลี สมบัติศิริ

นางเฉลิมวรรณ ชูทรัพย์ นางสาวนิลวรรณ ปิ่นทอง

นางสาวรัญจวน อินทรกำแหง ม.ร ว. จิรวัสน์ จักรพันธ์

เจ้าของ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

สำนักงาน : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ถนนพญาไท อ. ปทุมวัน พระนคร

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์รับพิมพ์ ๑๗ แพร่งภูธร

ค่าบำรุง : ๑ ปี ๔ ฉบับ ๑๐ บาท จำหน่ายปลีกฉบับละ ๓ บาท

รายชื่อคณะกรรมการประจำปี ๒๕๐๐

ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

---

๑. นายเด็ก ไชยวสุ	นายก
๒. น.ส. บุญเจือ องคประดิษฐ์	อุปนายก
๓. นางแม้นมาส ชวลิต	อุปนายก
๔. นายสุข วงศ์สวัสดิ์	เลขานุการ
๕. นางเฉลิมวรรณ ชูทรัพย์	ผู้ช่วยเลขานุการ
๖. น.ส. อุทัย ทุติยะโพธิ	เหรัญญิก
๗. น.ส. กัทลี สมบัติศิริ	ผู้ช่วยเหรัญญิก
๘. น.ส. รัญจวน อินทรกำแหง	ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์
๙. น.ส. สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์	ประธานแผนกส่งเสริมแลกเปลี่ยนความรู้
๑๐. นางสายสวาท รัตนทัศนีย์	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์
๑๑. นายเอื้อ บุษปะเกศ หงสกุล	ประธานแผนกจัดทำวารสาร
๑๒. นายสำคัญ บุญ—หลง	ประธานแผนกหาทุน
๑๓. นายดรุณ พลศิริ	บรรณารักษ์
๑๔. น.ส. อุทัยวรรณ ตัณฑสินธุ์	ปฏิคม
๑๕. น.ส. จรวยพร เอกะนาค	นายทะเบียน
๑๖. นายสอ้าน ดิษยบุตร	กรรมการ
๑๗. นายบุญจิตต์ ชูทรงเดช	,,

๑๘. นายเชื้อ ปริญาชวัร กรรมการ

๑๙. นายชาญ อิศรางกูร ณ อยุธยา ,,

๒๐. นายมโน อุนยะวงศ์ ,,

๒๑. นายบวร ชิมากร ,,

๒๒. นางเสาวณี แซมมณี ,,

๒๓. น.ส. รสา วงศ์ยังอยู่ ,,

๒๔. น.ส. นิตวรรณ ปิ่นทอง ,,

๒๕. พ.ต. เจิม ดิษยบุตร ,,

บรรณาธิการแถลง

ในเมืองไทยเรานี้ เคยมีห้องสมุดมาแต่โบราณสมัยแล้ว เช่นห้องสมุดตามวัดที่เรียกว่า หอไตร และตามวังเจ้านายที่เรียกว่า หอสมุด เป็นต้น แต่ห้องสมุดของไทยในโบราณสมัยนั้น ดูเหมือนใช้เก็บรักษาหนังสือไว้มิให้สูญหายไปเท่านั้น ดังเราจะเห็นได้จากในพิพิธภัณฑ์สถานว่าตู้ใส่หนังสือโบราณของเรา เขียนลายทองรดน้ำเลี่ยอย่างสวยงาม แต่ทว่าทำด้วยไม้ปิดทึบหมดทั้งสี่ด้าน มองดูแต่ข้างนอกจะไม่เห็นหนังสือที่อยู่ข้างในตู้เลย นี่เป็นการแสดงว่าความประสงค์ของห้องสมุดสมัยโบราณ มีเพียงเพื่อใช้เป็นที่เก็บหนังสือมิให้หายเท่านั้น

ต่อมากิจการห้องสมุดในอารยประเทศเจริญขึ้น จนกลายเป็นวิทยาการอย่างหนึ่งที่ต้องใช้ความรู้สูงพอควร เรียกว่าวิชาจัดห้องสมุด ในตอนนี้ ความก้าวหน้าของห้องสมุดในอารยประเทศขยายไปถึงบุคคลสามัญแล้ว คือว่าถ้าบ้านใดมีห้องสมุดอยู่ในบ้านด้วย ก็เป็นเครื่องประดับบารมีอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงว่าผู้เป็นเจ้าของบ้านนั้นเป็นคนมีความรู้ มีการศึกษาดี และต้องเป็นคนมั่งมีด้วย จึงได้มีห้องสมุดอยู่ในบ้านได้ สำหรับบุคคลชั้นกลาง ๆ แม้ไม่มีห้องสมุดในบ้าน ก็ยังอุตส่าห์มีตู้สมุด ซึ่งเป็นที่สำหรับเก็บหนังสือและเพื่อประโยชน์ในการเป็นของตกแต่งประดับบ้านให้สวยงามอย่างหนึ่ง สำหรับในเมืองไทยความเจริญขั้นมีตู้สมุดเป็นเครื่องประดับบ้านก็แพร่หลายมาถึงเหมือนกัน ดังจะเห็นได้ว่าตามบ้านของผู้ที่ได้รับการศึกษาพอสมควรแล้ว ย่อมมีตู้ใส่หนังสือเอาไว้ในห้องรับแขก หรือห้องนั่งเล่น หรือในห้องอ่านหนังสือ

วิชาจัดห้องสมุดที่กล่าวข้างต้นนั้น ต่อมาในระยะเวลาเร็ว ๆ นี้เอง ได้เจริญพัฒนาไปจนถึงนับเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง เรียกในภาษาอังกฤษว่า Library Science ซึ่งใน

ภาษาไทยเรียกว่า บรรณารักษ์ศาสตร์ วิชานี้เป็นของใหม่ในเมืองไทยที่เดียว ข้าพเจ้าเอง เมื่อแรกได้ยินคำเรียกวิชานี้ในสมัยที่ยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ไว้ว่า วิทยาศาสตร์การจัดห้องสมุด ข้าพเจ้ายังนึกไม่ออกว่า การจัดห้องสมุดมันจะเป็นวิทยาศาสตร์ไปได้อย่างไร ไม่เห็นมีท่าทางจะเป็นวิทยาศาสตร์ไปได้เลย

ต่อมาในตอนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ นี้ ไทยเราได้รับความช่วยเหลือจากชาวตะวันตกมากขึ้น ได้มีการเปิดสอนวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ขึ้นในกรุงเทพ ฯ และรัฐบาลก็ได้ส่งคนไปเรียนวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ในต่างประเทศหลายคน วิชานี้จึงค่อย ๆ เจริญแพร่หลายขึ้นในประเทศเรา แต่แม้กระนั้นก็ยังมีผู้รู้วิชาบรรณารักษ์ศาสตร์น้อยคน ยังมีจำนวนไม่พอเพียงกับห้องสมุดที่กำลังเปิดใหม่ขึ้นเรื่อยไป ดังนั้นเพื่อให้วิชาบรรณารักษ์ศาสตร์แพร่หลาย และเป็นบริการช่วยเหลือผู้มีอาชีพทางทำงานห้องสมุด จึงบรรดาบรรณารักษ์และผู้มีความสนใจได้จัดตั้งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ เมื่อตั้งขึ้นแล้วสมาคมนี้ก็ได้อำนวยบริการช่วยเหลือบรรดาสมาชิกที่เป็นบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดเรื่อยมา ตามกำลังเงินที่สมาคมจะทำได้ เช่นเปิดการอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ห้องสมุด และออกหนังสือข่าว ส.ห.ท. เพื่อแจ้งกิจการของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยให้สมาชิกทั้งหลายทราบการเคลื่อนไหวของสมาคม เป็นต้น

ดังได้กล่าวแล้วว่า บรรณารักษ์ศาสตร์เป็นของใหม่ในเมืองไทย ซึ่งข้าพเจ้าผู้เขียนเองก็เพิ่งมาทราบว่าวิชาจัดห้องสมุดนั้นได้กลายเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งจริง ๆ ในเมื่อข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปเรียนวิชานี้กับเขาบ้างเล็กน้อย และก็มองเห็นว่าบรรณารักษ์ศาสตร์เป็นวิชาที่ควรส่งเสริมให้แพร่หลายขึ้นในประเทศเรา เพราะเป็นวิชาที่มีประโยชน์แก่ประชาชนมาก ดังจะเห็นได้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา ทุกรัฐเขากันเงินภาษีไว้ร้อยละ ๕ เป็นอย่างน้อย สำหรับใช้ในกิจการของห้องสมุดประชาชน ประโยชน์ของห้องสมุดถ้ากล่าว

ห้องสมุดก็มีอยู่สองประการ คือ เพื่อการศึกษาค้นคว้า และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ สำหรับการศึกษาค้นคว้านั้น ถ้าเราจะทำการสำรวจกันอย่างจริงจังจะเห็นว่าคนที่ได้รับความรู้จากหนังสือที่พิมพ์ขึ้นนั้นมีจำนวนมากกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษามาจากโรงเรียนมากทีเดียว เพราะฉะนั้นห้องสมุดจึงเป็นประโยชน์แก่การศึกษามาก ส่วนความบันเทิงที่ได้จากห้องสมุดนั้นเกือบไม่ต้องกล่าวถึงมาก เพราะเพียงการอ่านหนังสือก็ได้ความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจประการหนึ่งแล้ว แต่นอกจากการอ่านหนังสือแล้ว ห้องสมุดประชาชนยังมีการแสดงบางอย่าง มีการให้ยืมจานเสียงและฟิล์มภาพยนต์เป็นต้น คนเคยวัดฐานะของบุคคลผู้เป็นเจ้าของบ้านด้วยการดูว่าเขามีตู้สมุดหรือห้องสมุดในบ้านหรือเปล่า ในทำนองเดียวกันเราก็อาจวัดความเจริญของบ้านเมืองได้ด้วยดูสภาพของห้องสมุดในเมืองนั้น ๆ ห้องสมุดจึงเป็นศรีบ้านศรีเมืองด้วย ห้องสมุดเป็นที่รวมของสรรพวิทยาการ วรรณกรรมก็ดี วัฒนธรรมก็ดี และบรรดาศาสตร์ทั้งหลาย ด้วนแต่ไปรวมอยู่ที่ห้องสมุดทั้งสิ้น เกือบจะกล่าวได้ทีเดียวว่า ถ้าเราอยากจะวัดดูความเจริญของผู้คนพลเมืองในประเทศใดหรือเมืองใด ก็จงไปตรวจดูหนังสือในห้องสมุดของเมืองนั้น ๆ เถิด เช่นในเมืองไทย ถ้าเราไปตรวจดูหนังสือตามห้องสมุดต่าง ๆ แล้วจะพบหนังสือที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามีมากที่สุด นั่นก็เพราะเมืองเราเป็นเมืองพุทธศาสนานั่นเอง แต่หนังสือที่เกี่ยวกับวิชาการอุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์แล้วจะปรากฏว่าในห้องสมุดของเรามีน้อย เพราะเราไม่ใช่เมืองอุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ของเราก็ไม่รุ่งเรืองนัก

สรุปได้ว่า ห้องสมุดเป็นทั้งเครื่องสร้างความเจริญ และเป็นเครื่องหมายแห่งความเจริญ แต่ถึงแม้ว่าตัวห้องสมุดจะใหญ่โตงามสง่าสักเพียงใดก็ตาม ถ้าขาดพนักงานห้องสมุดที่รู้งานและมีความสามารถในหน้าที่เสียแล้ว ประโยชน์ของห้องสมุดก็จะเหลืออยู่เพียงแต่เป็นสิ่งก่อสร้างที่ตั้งไว้เพื่อความสง่างามเท่านั้น ส่วนบริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจะอำนวยให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดนั้นหามีไม่ คล้ายกับมีเครื่องมือดีแต่ไม่รู้จักใช้ เครื่องมือนั้นก็จะหา

ประโยชน์อันใดมิได้ ด้วยเหตุนี้พนักงานห้องสมุดจึงเป็นสิ่งจำเป็นไม่น้อยกว่าตัวห้องสมุดเลย ดังนั้นสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยจึงได้พยายามทำทุกอย่าง เพื่อช่วยเหลือให้กิจการห้องสมุดของไทยเราได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การออกวารสารห้องสมุดนี้ก็โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญยิ่งอยู่สองประการ คือเผยแพร่วิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ เพื่อให้ประชาชนรู้จักใช้ห้องสมุดให้เป็นประโยชน์กับตน และช่วยผู้ทำงานห้องสมุดให้มีความรู้ความสามารถจัดการห้องสมุดให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ข้าพเจ้าหวังว่าท่านผู้อ่านที่เห็นการณ์ไกลคงจะได้ให้ความสนับสนุนแก่วารสารห้องสมุดนี้ ตามควรแก่อัธยาศัยเป็นแน่

บรรณาธิการ

การจัดหมู่หนังสือพุทธศาสนา

(ปาฐกถาของ นายสุชีพ ปุญญานุภาพ แสดง ณ แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๔๙๙)

บันทึกโดย ทรรศนียา ศีลธรวิสุทธิ์

ก่อนที่จะอธิบายถึงการจัดหมวดหมู่หนังสือพุทธศาสนา ผู้ปาฐกได้กล่าวถึงที่มาของตำราทางพุทธศาสนาว่า ในพุทธกาล ใช้ท่องกันด้วยปากเปล่า และจดจำกันต่อ ๆ มา พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งพุทธกาลเรียกว่า "พระพุทธพจน์" บ้าง "พระธรรมวินัยบ้าง" เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมบรรดาสาวกต่างก็พากันจดจำ ต่อมาเมื่อพระอานนท์ได้เข้ามาเป็น พระสาวกองค์หนึ่ง จึงได้รับเป็นพระพุทธอุปฐาก และทำหน้าที่ เป็นผู้คอยจดจำและเรียนรู้พระธรรมของพระพุทธเจ้า เพราะพระอานนท์เป็นผู้ที่มีความจำดีเลิศ ในการที่ทำหน้าที่เป็นพุทธอุปฐากนั้นพระอานนท์ได้ทูลขอพุทธานุญาตเพื่อกันการครหา รวม ๘ ข้อ ซึ่งจะขอนำมากล่าวเฉพาะที่เกี่ยวข้องเพียง ๔ ข้อ

๑. ถ้าพระพุทธเจ้าเสด็จไปในที่นิมนต์ ถ้าเขาไม่เจาะจงพระอานนท์ ขออย่าได้พาไปด้วย

๒. ผู้ใดที่จะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ขอให้พระอานนท์ได้ตัดสินว่าควรเข้าเฝ้าได้หรือไม่

๓. เมื่อพระอานนท์มีข้อข้องใจอันใด ก็ขอให้ทูลถามพระพุทธเจ้าได้

๔. ถ้าพระพุทธเจ้าเสด็จไปแสดงธรรมในที่ลับหลัง เวลาเสด็จกลับแล้วขอให้เล่าให้พระอานนท์ฟังเพื่อจะได้จดจำหรือกำหนดไว้เมื่อใครมาถาม

ต่อมาเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว ก็ยังไม่มีการจดจาริกคำสอนไว้ จนกระทั่งเกิดเหตุน่าสลดใจอันหนึ่งภายหลังที่เสด็จปรินิพพานแล้ว ๗ วัน กล่าวคือมีพระสูงอายุรูปหนึ่งเห็นพระทั้งหลายร้องไห้ ก็บอกว่าจะร้องไห้ไปทำไม ควรจะดีใจ เพราะว่าจะได้ไม่มีคนมาคอยจู้จี้กวนใจ ห้ามไม่ให้ทำสิ่งต่าง ๆ พระมหากัสสปซึ่งเป็นพระเถระผู้ใหญ่ได้ยินคำพูดเหล่านี้เข้า เห็นว่าภายหลังที่พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้วเพียง ๗ วัน ยังมีผู้จ้วงจาบกล่าวคำก้าวร้าวต่อพระวินัย เห็นว่าถ้าไม่รวบรวมพระธรรมวินัยไว้แล้ว ก็จะทำให้เกิดความยุ่งยากในภายหน้า เห็นว่าควรทำสังคายนาพระธรรมวินัย จึงได้นิมนต์พระอรหันต์ ๔๙๙ องค์มาทำสังคายนาในคราวนั้น ในเวลานั้นพระอานนท์ยังไม่ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ จึงไม่ได้ร่วมงานด้วย แต่ต่อมาไม่นานก็สำเร็จ จึงได้เป็นการกะสงฆ์ทำสังคายนาด้วย ในการทำสังคายนาคราวนั้นมีพระเจ้าอชาตศัตรูเป็นองค์อุปถัมภ์

วิธีทำสังคายนาใช้วิธีปุจฉาวิสัชนา คือมีพระผู้ใหญ่รูปหนึ่งใน ๕๐๐ รูปเป็นผู้ถามแล้วให้พระผู้เชี่ยวชาญองค์หนึ่งเป็นผู้ตอบ และในการปุจฉาวิสัชนานี้ได้ตกลงแบ่งพระพุทธศาสนาออกเป็นหมวดหมู่ เรียกว่า "ไตรปิฎก" (ไตร—๓, ปิฎก—ตระกร้า, กระเช้า, คัมภีร์)

ความจริงการจัดหมวดหมู่พระธรรม ของ พระพุทธเจ้าได้เคย กระทำ กันมา แล้วในสมัยพุทธกาล กล่าวคือศาสนาเชน (Jain) คำนี้มาจากชินะ (Jina) อันเป็นศาสนาฝ่ายอเทวนิยม และเป็นคู่แข่งของพุทธศาสนา ศาสดาของศาสนานี้ตายลง เพียงเวลาไม่นานลูกศิษย์เกิดทะเลาะเบาะแว้งกันทำให้เห็นความเสื่อมอย่างชัดเจน ตอนนั้นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่เสด็จสู่ปรินิพพาน จึงทรงถามสาวกว่าใครมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการแตกแยกในศาสนานั้น พระสารีบุตรจึงทูลว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะไม่จัดประเภทธรรมะให้เป็นหมวดหมู่ ท่านจึงแสดงตัวอย่างการจัดประเภทธรรมะให้ฟังอย่างละเอียด พระศาสดาทรงเห็นชอบด้วย และทรงรับรองมติ เมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จสู่ปรินิพพานแล้วจึงได้มีการจัดระเบียบคำสอนของพระองค์

ดังได้กล่าวแล้วว่า เมื่อทำสังคายนา ได้แบ่งคำสอนของพระพุทธเจ้าออกเป็น ๓ ประเภท เรียกว่า พระไตรปิฎก ซึ่งอาจจะแบ่งได้ดังนี้ คือ

๑. วินัยปิฎก

๒. สุตตันตปิฎก

๓. อภิธัมมปิฎก

วินัยปิฎก ว่าด้วยศีลของภิกษุและภิกษุณีเทียบได้กับกฎหมายของพระ พระอุบาลีเป็นผู้ตอบคำถาม พระอุบาลีนี้มีความสามารถเข้าใจและจดจำพระวินัยเป็นเลิศกว่าพระรูปอื่น ๆ และพระพุทธเจ้าก็ทรงยอมรับ พระมหากัสสปเป็นผู้ตั้งคำถาม ศีลของพระที่เรารู้กันว่ามี ๒๒๗ นั้น เป็นเพียงที่สำคัญและสวดให้ที่ประชุมฟังทุก ๑๕ วัน แต่แท้จริงมีมากหลายพันข้อ

สุตตันตปิฎก ว่าด้วยพระธรรมเทศนาที่แสดงในการเผยแผ่พระศาสนาพร้อมด้วยเรื่องราว ในปิฎกหมวดนี้มีคำโต้ตอบที่ทำให้ผู้ฟังวินิจฉัยได้ด้วยตนเอง แสดงคำสอนที่ควรปฏิบัติทุกสมัย สอนให้ใช้ปัญญาพิจารณาด้วยตนเองเสียให้เห็นแจ้งว่าอย่างไรก่อนแล้วจึงเชื่อ จากปิฎกหมวดนี้จะทราบว่าพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่ใคร ที่ไหน เรื่องอะไร มีผู้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่าอย่างไร และพระพุทธเจ้าทรงโต้ตอบอย่างไร

อภิธัมมปิฎก ว่าด้วยธรรมะล้วน ๆ ไม่มีสถานที่หรือบุคคลปะปนอยู่เลย พระอภิธรรมเป็นคัมภีร์ที่แยกธรรมะจากพระสูตร มารวมแต่ข้อธรรมะแล้วอธิบายให้พิสดารกว้างขวางออกไปอีก

เมื่อทำสังคายนาครั้งแรกเสร็จแล้วก็ยังไม่ได้จดบันทึกเอาไว้ ยังใช้ว่าปากเปล่าท่องจำกันต่อไป

เมื่อทำสังคายนากันครั้งแรก มีพระอีกพวกหนึ่งนอกเหนือไปจากพระอรหันต์ ๕๐๐ รูปนี้ได้ไปตั้งทำสังคายนาอีกแห่งหนึ่ง เรียกตนเองว่าพวกมหาสังฆิกะ รวบรวมกันวินิจฉัย

พระธรรมต่อเติมบ้าง ตัดออกบ้าง เป็นต้นเหตุแห่งลัทธิ "มหายาน" อันหมายถึงยานที่ใหญ่และแข็งแรง เรียกพุทธศาสนาตามแนวของพระอรหันต์ ๕๐๐ รูปว่าหินยาน อันหมายถึงยานที่เล็ก การกระทำดังนี้เป็นเหตุเบื้องแรกที่ทำให้เกิดแตกแยกนิกายออกเป็น ๒ นิกายในพระพุทธศาสนา นิกายมหายานนี้ได้แก่ศาสนาที่นับถือกันใน ทิเบต จีน เกาหลี ญี่ปุ่น และญวน ส่วนนิกายหินยาน นั้นได้แก่พุทธศาสนาที่นับถือกันใน ไทย ลังกา ลาว เขมร และพะม่า

พระอรหันต์ทั้ง ๕๐๐ รูปที่ทำสังคายนา ได้รักษาพระธรรมต่อมา และได้มีการกระทำสังคายนาพระไตรปิฎกขึ้นหลายครั้ง ใน พ.ศ. ๔๐๐ ปีล่วงแล้ว จึงได้มีการจดจารึกในในคัมภีร์ใบลาน และเมื่อมีการประชุมประเทศที่นับถือพุทธศาสนาที่ลังกา เมื่อ พ.ศ ๒๔๙๓ ได้มีการเสนอญัตติให้เลิกใช้คำว่า "หินยาน" ให้ใช้คำว่า "เถรวาท" แทน ซึ่งหมายความถึง ถ้อยคำของพระเถระผู้เฒ่าผู้มีความรู้ความชำนาญ และได้เป็นที่รับรองกันทั่วไป

เป็นที่ยอมรับกันว่า ได้มีการจารึกในใบลานภายหลังที่พระพุทธองค์ได้เสด็จสู่ปรินิพพานแล้วถึง ๔๐๐ ปี เพราะฉะนั้นจึงมีบางอย่างเพิ่มเติมเข้ามาในพุทธศาสนา แต่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงเล็งถึงเหตุการณ์ข้อนี้ จึงได้ทรงวางหลักไว้ว่า อะไรที่เข้ากันได้กับพวกที่พระองค์ทรงบัญญัติว่าไม่ควรสำหรับสงฆ์ หรือสำหรับพุทธศาสนิกชนก็ย่อมถือว่าไม่ควรทั้งสิ้น นอกจากนั้นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังได้ประทานข้อบ้องกันการโต้เถียงกันอีก คือประทานหลักสำหรับตัดสินธรรมวินัยไว้ถึง ๘ ข้อ กับได้ประทานข้อความที่เป็นหลักใหญ่ไว้อีกข้อหนึ่งคือ "อย่าเชื่อเพียงแต่อ้างตำราให้เชื่อโดยมีเหตุผล"

พระไตรปิฎกนั้นบางแห่งก็ยาก มีความหมายลึกซึ้งเข้าใจยากแก่คนในภายหลัง พระอรรถกถาจารย์ได้เรียบเรียงอธิบายคำและเนื้อความให้เข้าใจง่ายขึ้น คำอธิบายนั้นเรียกว่า "อรรถกถา" (Commentary) มีชื่อและอธิบายคัมภีร์นั้น ๆ

นอกจากนี้ยังมีฎีกาแก้อรรถกถา และอนุฎีกาแก้ฎีกาอยู่อีกเป็นอันมาก อันจะเป็นเครื่องมือช่วยให้คนรุ่นหลังได้ค้นคว้า และศึกษาหาความรู้ใน พระธรรมวินัย ของ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างดี

เมื่อจัดประเภทหรือชั้นของหนังสือทางพระพุทธศาสนาจึงจัดได้ดังนี้ :—

๑. บาลี คือพระไตรปิฎก ถือกันว่าเป็นหลักฐานสำคัญ

๒. อรรถกถา คือคำอธิบายพระไตรปิฎก แต่งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๗๐๐ ล่วงแล้วเป็นหลักฐานรองลงมา

๓. ฎีกา คือคำอธิบายอรรถกถาอีกต่อหนึ่ง

๔. อนุฎีกา คือคำอธิบายฎีกาอีกต่อหนึ่ง

หนังสือเบ็ดเตล็ดที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น โยชนาบ้าง ปกรณ์พิเศษบ้าง อยู่ในชั้นอรรถกถาและฎีกา เป็นพื้น

เมื่อได้อธิบายความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างย่อ ๆ แล้ว ผู้ปาฐกได้อธิบายถึงการจัดหมวดหมู่ หนังสือ ทางพุทธศาสนา ตามเลขหมู่โดยละเอียด ของหนังสือ เกี่ยวกับ พุทธศาสนา โดยยึดหลักการจัดหมวดหมู่ของ Dewey Decimal Classification และนอกจากนั้นยังได้ให้คำแนะนำว่า เพื่อที่จะรู้จักประเภทหนังสือต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา บรรณารักษ์ควรจะใช้หนังสือ "นำเที่ยวในพระไตรปิฎก" ของพระอมรมุนี วัดโสมนัสวิหาร เป็นคู่มือด้วย

หมายเหตุ หนังสือ "นำเที่ยวในพระไตรปิฎก" นั้น พระอมรมุนี (ป. ๘) วัดโสมนัสวิหาร อาจจะหาซื้อได้จาก สภาการศึกษามหามงกุฎราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพุทธศาสนา แห่งประเทศไทย

★

การเริ่มแก้ปัญหาห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทย

อุทัยวรรณ ตัณฑสินธุ์ บันทึกจากคำปราศรัยของ Miss Margaret Griffin

ข้อความที่ข้าพเจ้าได้ยินอยู่ซ้ำ ๆ ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศไทย เป็นเรื่องมาจากคนไทยและคนอเมริกันกล่าวว่า "คนไทยไม่อ่านหนังสือ" ข้าพเจ้ายังมิอาจที่จะกล่าวได้ว่าคนไทยแตกต่างกับชาวอเมริกันหรือคนชาติอื่น ๆ ในด้านการอ่าน แต่ข้าพเจ้าจะกล่าวได้ว่าคนเหล่านี้มีประสพการณ์แตกต่างกัน ที่กล่าวว่าคนไทยส่วนมากไม่มีนิสัยเป็นนักอ่านก็เพราะว่าไม่สามารถที่จะหาหนังสือเรื่องต่าง ๆ ซึ่งตนสนใจในระยะซึ่งกำลังจะเริ่มมีประสพการณ์ในการอ่านหรือมีความสนใจในการอ่าน ข้าพเจ้าเชื่อและยอมรับว่าเป็นความจริง โรงเรียนไม่สามารถจะสร้างเด็กให้เป็นนักอ่านได้โดยแต่เพียงการสอนให้อ่านเท่านั้น แต่ผู้ที่เรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ควรจะมีหนทางที่จะหาหนังสืออ่านที่ตนสนใจและอยู่ในระดับความรู้เพื่อจะเป็นนักอ่านที่แท้จริง

ข้าพเจ้าเห็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ ๒ ประการที่จะขัดขวางการอ่าน นั่นก็คือ :—

๑. การขาดหนังสือภาษาไทยที่คนไทยเขียน เพื่อจะให้บังเกิดความสนใจต่าง ๆ แก่เด็กและแก่คนหนุ่มสาว

๒. การมีหนังสืออ่านไม่เพียงพอ

ทุกวันนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกามีหนังสือที่น่าสนใจสำหรับคนทุกรุ่น มีหนังสือตั้งแต่ชั้นเด็กอนุบาลไปจนตลอดถึงเด็กชั้นเตรียมอุดมศึกษา มีหนังสือที่เหมาะกับความต้องการ และงานอดิเรกทุกประเภท มีหนังสือเกี่ยวกับศิลปในทุก ๆ ด้าน ในปัจจุบันนี้มีหนังสือออกใหม่ ๆ ในปีหนึ่ง ๆ ที่จะให้เด็กและเด็กวัยรุ่นอ่านประมาณ ๑๐๐๐ กว่าเล่ม

การที่ข้าพเจ้ากล่าวอ้างถึงจำนวนหนังสือเด็กที่พิมพ์ในต่างประเทศก็เพื่อจะให้ทราบว่าอะไรที่ทำในอเมริกาในเร็ว ๆ นี้ ก็อาจจะทำได้ในประเทศไทยเหมือนกัน

อเมริกามีห้องสมุดเด็กในตอนต้นปี ๑๙๐๐ งานนั้นต้นเริ่มอยู่ในวงแคบ ๆ ในตอนที่พิมพ์หนังสือครั้งแรก ๆ มีหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ แล้วเด็กก็อ่านหนังสือเหล่านี้ด้วย ตั้งแต่ปี ๑๙๓๐ เป็นต้นมา ทั้งผู้แต่งและผู้เขียนภาพ (illustrator) ร่วมกันหาหนังสือให้เหมาะกับความสนใจและความต้องการทั้งเด็กเล็กและเด็กวัยรุ่น เมื่อไม่นานมานี้ นักเขียนอเมริกันและผู้พิมพ์กล่าวอย่างเปิดเผยว่า การพิมพ์หนังสือจำหน่ายนั้นส่วนใหญ่แล้วทำด้วยความรักมากกว่าเห็นแก่เงิน ในปัจจุบันนี้เหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปเสียแล้ว ประมาณ ๑ เดือน ก่อนที่ข้าพเจ้าจะออกเดินทางจากอเมริกา ข้าพเจ้าได้ยินนักปาฐกถา ๒ คนกล่าวถึงตัวเลขซึ่งแสดงจำนวนหนังสือที่พิมพ์ออกขายเป็นจำนวนมากมายเหลือล้น ท่านผู้หนึ่งในจำนวน ๒ คนนี้ คือ Nancy Larrick ผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษาหนังสือสำหรับเด็กแห่งโรงพิมพ์ Random House ซึ่งท่านทั้งหลายอาจจะเคยทราบว่า บริษัทการพิมพ์นี้มี Bennett Cerf เป็นเจ้าของการแสดงทางวิทยุโทรภาพเรื่อง " What's my line ? "

ข้าพเจ้าใคร่ที่จะได้เห็นสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยเป็นผู้เผยแพร่โครงการการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กในประเทศไทย ข้าพเจ้าทราบดีว่าความคิดนี้ไม่ใช่เป็นความคิดใหม่แต่ข้าพเจ้าประสงค์จะสนับสนุนให้ดียิ่งขึ้น ในบรรดาเพื่อนฝูงหรือครูหรือบรรณารักษ์ที่ท่านรู้จักคงจะมีบุคคลผู้ซึ่งมีความสามารถ และมีความเต็มอกเต็มใจที่จะกระทำงานนี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านคงจะได้รับความสนใจ และความสนับสนุน จากประชาชนดังเป็นที่ประจักษ์แล้วเมื่อคราวที่ท่านจัดให้มีการตอบปัญหาในงานวชิราวุธานุสรณ์ จนได้รับผลดียิ่ง ข้าพเจ้าขอให้ท่านลองสืบหาดูผู้ที่มีความสามารถทางศิลปะและทางวรรณคดีจากบรรดาเพื่อนฝูง หรือประชาชนของท่าน ขอให้ท่านใช้ความสามารถของท่านที่จะช่วยปรับปรุงให้คนเหล่านั้นกลายเป็นคนมีความสามารถ ดังเช่น Lois Lenskis Wanda Gags และ Dr. Seuss ในการ

ส่งรายการสมาคมครูและผู้ปกครอง และการส่งวิทยุ เหล่านี้ปรากฏว่าชนชั้นรุ่นหนุ่มสาวได้บังเกิดความสนใจและช่วยให้หนังสือได้พิมพ์ออกเป็นจำนวนมากขึ้น เมื่อมีการเริ่มต้นเช่นนี้แล้วก็นับว่าอุปสรรคในการพิมพ์ออกจำหน่ายได้ผ่านพ้นออกไปบ้างแล้ว เมื่อท่านได้ทำงานมาในอาชีพนี้มีระยะเวลานานเพียงพอ ท่านคงจะเห็นเป็นประจักษ์พยานได้ว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาในชั่วระยะ ๒๐ ปีนี้

เมื่อหนังสือไทยมีจำนวนมากพอที่จะสนองความต้องการและความสนใจของคนแล้ว ท่านก็สามารถที่จะให้ครูและสนับสนุนครูใช้หนังสือภาษาอังกฤษได้ มีหนังสือหลายเล่มที่มีผู้เรียกร้อง ข้าพเจ้านำคิดตัวมาแสดงเด็กน้อย เล่มหนึ่งก็คือ **A Hole Is to Dig** ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการแปลหนังสือเล่มนี้คงจะมีความหมายให้แก่เด็กไทยเหมือนกับเด็กอเมริกัน หนังสือเรื่อง I SAW THE SEA COME IN มีอะไรหลายอย่างที่คล้ายกับเด็กไทย บางทีหนังสือที่มีคนนิยมอ่านมากที่สุดก็อาจจะเอามาแปลเป็นไทยและพิมพ์จัดสำเนาให้เด็กยืมอ่านได้

ภายในไม่กี่เดือนข้างหน้าห้องสมุดครุศาสตร์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะมีหนังสือสำหรับเด็กเป็นจำนวนมากพอดู ซึ่งเราหวังว่าท่านมายืมเอาไปใช้สำหรับครูและนักเรียนของท่านได้ ทั้งนี้เพราะเราปรารถนาที่จะสร้างสรรความคิดให้แก่ครู ครูใน ร.ร. ฝึกหัดครู และอย่างน้อยที่สุดแก่เด็กบางคนในเมืองไทย

ปัญหาอันสำคัญที่สุดของครูและบรรณารักษ์ในปัจจุบันนี้ก็คือ ทำอย่างไรจึงจะนำเด็กให้รู้จักกับหนังสือที่มีอยู่ หนังสือโดยมากราคาแพง ครอบครัวบางครอบครัวสามารถที่จะซื้อหนังสือเป็นจำนวนมากได้ แม้กระนั้นเขาก็ยังระวังว่าหนังสืออะไรบ้างที่เด็กจะอ่านอาจมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กได้ นี่ก็เป็นปัญหาพิเศษที่บรรณารักษ์โรงเรียนต้องรับผิดชอบ และมาคำนึงดูถึงงบประมาณเงินของโรงเรียนที่จะให้แก่ห้องสมุด ควรจัดหาหนังสืออ้างอิง (Reference) และหนังสืออื่น ๆ ที่เป็นเรื่องหย่อนใจ ในครั้งใดที่มีคนถามหาหนังสือหรือมีคนกำลังอยากจะใช้หนังสือเล่มใด บรรณารักษ์จะต้องทำเพื่อโรงเรียนโดยจัดหาหนังสือให้ทั้งครูและนักเรียนในโรงเรียนได้ใช้ด้วยกัน ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ที่เห็นเด็กสำคัญ

มากกว่าหนังสือที่วางไว้ในหลักสูตรก็ยินดีที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเลขคณิต ตัวสะกด และกิจกรรมในการศึกษาทางด้านอื่น ๆ ไว้ในห้องสมุด

การจะให้มีห้องสมุดในแขวงต่าง ๆ มิใช่จะจัดให้เข้าไปในห้องสมุดเท่านั้น ยังจะต้องจัดให้มีการใช้หนังสือในห้องสมุดได้อย่างสะดวกสบาย และมีความจะเป็นที่จะต้องจัดให้มีการแนะนำการใช้ห้องสมุดด้วย นอกจากนี้แล้วยังจะมีอะไรที่เป็นอุปสรรคอีกเล่า ข้าพเจ้าอดไม่ได้ที่จะกล่าวถึงการที่มีตู้หนังสือใส่กุญแจไว้ดังที่ข้าพเจ้าได้มาเห็นเมื่อข้าพเจ้ามาถึงประเทศไทยนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกทางจิตใจมิใช่น้อย และข้าพเจ้าคิดว่า ตู้ใส่หนังสือแบบนี้มิใช่เป็นวิธีการถูกต้องเลย ข้าพเจ้าหวังว่าวิธีนี้คงจะต้องล้มเลิกไป ดังที่ได้เป็นมาแล้วในประเทศสหรัฐอเมริกา

ก่อนที่ข้าพเจ้าจะจบคำปราศรัย ข้าพเจ้าขออ้างถึงคำพูดของ Jewel Gardner ผู้อำนวยการบริการห้อง ร.ร. ประถม ซึ่งกล่าวไว้ว่า "หนังสือสำหรับเด็กจะมีมากน้อยเพียงไรไม่สำคัญ ขอแต่ให้เด็กสามารถจับต้องหนังสือเหล่านั้นได้ มิฉะนั้นแล้วถึงมีหนังสือก็เปรียบเหมือนไม่มี

Miss Margaret Griffin *เป็นอาจารย์สอนวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยอินเดียนา ปัจจุบันนี้ประจำอยู่ที่ห้องสมุดครุศาสตร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มาแสดงปาฐกถาให้แก่สมาชิกของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในวันประชุมใหญ่ คือ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ ๒๔๙๕*

☆

ดิวอี้ผู้ให้กำเนิดสมาคมและโรงเรียนห้องสมุด

เชื้อ ปริญาธวัช

เมลวิล ดิวอี้ ควรแก่การสดุดีว่าเป็นผู้มีส่วนจัดระเบียบห้องสมุดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ห้องสมุดประชาชนมากกว่าบุคคลอื่น ๆ แบบ "ทศวิภาค" ของท่านนั้นได้ใช้จัดระเบียบหนังสือตามห้องสมุดต่าง ๆ ถึงร้อยละเก้าสิบของห้องสมุดทั้งหมดในประเทศที่พูดภาษาอังกฤษ และยังปรากฏว่าใช้กันมากกว่าแบบอื่น ๆ ทุกประเทศทั่วโลก ตำราจัดห้องสมุดเล่มนี้ได้พิมพ์มาแล้ว ๑๕ ครั้ง โดยไม่นับฉบับย่อและพิมพ์เป็นบางส่วน ได้มีผู้แปลออกเป็นภาษาต่าง ๆ ในยุโรปแล้วทุกภาษาจีน ญี่ปุ่น และไทย ก็ได้แปลออกไปใช้แล้วด้วยเหมือนกัน การที่มีผู้นิยมใช้แพร่หลายเช่นนี้ก็เพราะเป็นวิธีเข้าใจง่าย คิดวางไว้ด้วยความรอบคอบ และเปลี่ยนแปลงได้สะดวก มีผู้คัดค้านโดยไม่เป็นธรรมอยู่ไม่น้อยว่าเป็นแบบอเมริกันบ้าง เป็นวิธีตั้งขึ้นโดยปราศจากกฎเกณฑ์บ้าง ฯลฯ ข้อบกพร่องมีบ้างจริง แต่ส่วนดีมีมากกว่า จึงได้นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายเช่นนี้ และเชื่อได้ว่ายังจะคงแพร่หลายต่อไปอีกนาน

เมลวิล ดิวอี้ เกิดที่นิวยอรค เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ค.ศ. ๑๗๕๑ เดิมมีชื่อยืดยาวว่า Melville Louis Kossuth Dewey แต่ท่านชอบใช้สั้น ๆ ว่า Melvil Dewey บิดาเป็นทั้งพ่อค้าสิกรและช่างทำรองเท้า แต่ไม่ใช่ร่ำรวยมีฐานะปานกลาง ชื่อ Joel มีความสามารถในทางอบรมดูกอย่างน่าชม ได้อบรมให้ดูกชายเป็นนักต่อสู้ที่เข้มแข็งอดทน

มีแผนการดำเนินชีวิตอย่างที่จะไม่ยอมให้เสียเวลาและเงินทองไปเปล่า ยินดีทำงานทุกอย่างที่คิดว่าจะเป็นคุณแก่โลกตลอดเวลาที่นอยู่

เมลวิลทำงานไม่เลือก เมื่ออายุ ๑๒ ขวบ ก็ได้มีเงินเก็บได้ ๑๒ ดอลลาร์ ด้วยเงินจำนวนนี้เขาอุส่าห์เดินทางถึง ๑๑ ไมล์ เพื่อจะไปซื้อหนังสือที่สำคัญเล่มหนึ่งคือพจนานุกรมของเวบสเตอร์ ในสมัยนั้นหนังสือยังหายากอยู่แต่เมื่ออายุ ๑๕ ปี เขาก็ยังมีหนังสือเป็นราคาถึง ๕๐ ดอลลาร์ เขาได้เข้าโรงเรียนฝึกหัดครูอยู่ไม่นานแล้วไปทำการฝึกสอนอยู่สองสามปีเป็นการเตรียมตัวเข้าโรงเรียนชั้นสูงที่ Oneida Seminary แล้วไปเข้า Alfred University ตอนหลังจึงไปต่อที่ Amherst College ซึ่งเรียนสำเร็จเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๗๔

ขณะที่กำลังศึกษาอยู่วิทยาลัยแอมเฮิรสต์นั่นเอง เขาได้สมัครเข้าเป็นผู้ควบช่วยเหลือนักศึกษาที่ห้องสมุดของวิทยาลัยแห่งนั้นไปด้วยเพื่อจะได้ค่าจ้าง จำนวนเล็กน้อยซึ่งมีจ่ายให้เป็นครั้งคราวไปใช้เป็นค่าเล่าเรียน จึงได้ตระหนักถึงอุปสรรคและความสับสนเปลืองอันเนื่องมาจากไม่มีระเบียบจัดหนังสือในห้องสมุด เมื่อเรียนจบแล้วได้รับตำแหน่งผู้ช่วยบรรณารักษ์จึงได้ไปดูกิจการตามห้องสมุดต่าง ๆ หลายแห่ง พร้อมทั้งศึกษาปัญหาเรื่องนี้อย่างจริงจังเป็นเวลาถึงหกเดือน แล้วได้ทำรายงานเสนอคณะกรรมการห้องสมุดวิทยาลัยนั้นแนะนำให้จัดหนังสือตามแบบทศวิภาคนี้ขึ้น

เขาได้ความคิดนี้ขึ้นโดยได้ไปเห็นแบบของเบคอนซึ่ง ดร. W.T. Harris ได้นำมาดัดแปลงจัดหนังสือในห้องสมุดตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่เมืองเซนต์หลุยส์ เรื่องหลักของเบคอนนี้แม้จะเป็นเกร็ดเล็กน้อยจนถึงบางท่านไม่ยอมรับรู้ แต่ถ้าไม่ทราบไว้ก็จะบอกไม่ได้ว่าดิวอี้ไปได้ความคิดนี้มาจากไหน

ฟรานซิส เบคอนได้จำแนกความรู้ไว้ในเรื่อง Advancement of Learning ว่าจากอำนาจความจำ ความคิดนึก และการตริกตรอง ของมนุษย์เราจึงได้เกิดมีวิชาการอยู่เพียงสามประเภทคือ ประวัติศาสตร์หนึ่ง วรรณคดีหนึ่ง ปรัชญาหนึ่ง ดร. แฮร์ริส

ได้นำความคิดนี้มาเป็นหลัก จัดหนังสือ ในห้องสมุด แต่กลับ เอาปรัชญา มาไว้ต้น เอา ประวัติศาสตร์ไปเป็นปลายดิวอี้รับเอามาใช้แต่ได้ดัดแปลงต่อไปอีก โดยใช้เลขเป็นเครื่องหมายบอกประเภทวิชาการดังนี้

แบบแฮร์ริส	แบบดิวอี้
ปรัชญา	๐๐๐ ความรู้ทั่วไป
ศาสนา	๑๐๐ ปรัชญา
สังคมศาสตร์และรัฐศาสตร์	๒๐๐ ศาสนา
วิทยาศาสตร์และสารัตถศิลป์	๓๐๐ สังคมศาสตร์
ประณีตศิลป์	๔๐๐ ภาษาศาสตร์
วรรณคดีร้อยกรอง	๕๐๐ วิทยาศาสตร์
วรรณคดีจินตนิยาย	๖๐๐ วิทยาศาสตร์
วรรณคดีหลายอย่างผสมกัน	๗๐๐ ศิลปกรรม
ประวัติศาสตร์	๗๐๐ วรรณคดี
	๙๐๐ ประวัติศาสตร์

การที่ดิวอี้ได้คิดใช้เลขทศนิยมเป็นเครื่องหมาย แทนวิชาการ ในการจัดหนังสือของห้องสมุดนี้ เป็นพัฒนาการขั้นสำคัญของประวัติการณ์ห้องสมุด หรือกล่าวได้ว่าการจัดห้องสมุดได้เจริญเข้าขั้นเป็นวิทยาศาสตร์อย่างหนึ่งแล้ว ดิวอี้เองให้ตั้งโรงเรียนสอนวิชานี้ขึ้นเป็นแห่งแรกแล้วจึงมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งบรรจุเข้าเป็นหลักสูตรของมหาวิทยาลัย บางแห่งให้ปริญญาถึงชั้นดุษฎีบัณฑิต

แบบดิวอี้สมมุติให้ศูนย์ “๐” แทนความรู้ แล้วแบ่งแยกต่อ ๆ ไป โดย ๐.๐ เป็นความรู้ทั่วไป ๐.๑ เป็นปรัชญา ๐.๒ ศาสนา ฯลฯ แต่เพื่อจะให้สั้นเข้าได้ละศูนย์และจุดทศนิยมข้างหน้าไว้ในฐานเข้าใจกันเอง จึงคงเหลือ ๐ แทนความรู้ทั่วไป ๑ เป็นปรัชญา ๒ ศาสนา ฯลฯ ๙ ประวัติศาสตร์ กล่าวง่าย ๆ ว่า ตามหลักของดิวอี้นี้เขาแบ่งวิชาการ

ออกเป็น ๑๐ ประเภทใหญ่ แล้วประเภทหนึ่ง ๆ แบ่งย่อยออกเป็น ๑๐ หมวด หมวดหนึ่ง ๑๐ ตอน แล้วจะแบ่งซอยให้ละเอียดลงไปอีกได้ไม่มีที่สิ้นสุด มีการเปลี่ยนไปใช้เครื่องหมายอย่างอื่นแทน คือใช้ตัวอักษรแทนบ้าง อักษรกับเลขผสมกันบ้าง ก็คงต้องย่อยลงไปตามวิธีของดิวอี้นี่เอง แต่เดิมมาเคยมีการใช้เลขทศนิยมในการจัดห้องสมุดกันบ้าง แต่ใช้เป็นเครื่องหมายติดไว้ที่ชั้นวางหนังสือ บังคับให้หนังสืออยู่กับที่ ส่วนดิวอี้ใช้เป็นเครื่องหมายวิชาหรือเรื่องตามที่มีในหนังสือ ชั้นจึงไม่มีส่วนสำคัญในการจัดห้องสมุด

ดิวอี้ได้เขียนลงไว้ในสมุดบันทึกประจำวันของท่านเมื่ออายุยี่สิบเอ็ดปีว่า "งานในชีวิตของข้าพเจ้าคือ จะช่วยให้มนุษย์ทุกชีวิตมีโรงเรียนฟรีและมีห้องสมุดใช้ฟรี" แล้วท่านก็ได้ดำเนินการอย่างเหน็ดเหนื่อยพร้อมทั้งทำให้คนอื่น ๆ อีกไม่น้อยต้องพลอยเหน็ดเหนื่อยไปด้วย เพื่อที่จะให้บรรลุถึงอุดมการณ์อันนั้น เริ่มตั้งสมาคมห้องสมุดอเมริกันขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๙ ซึ่งท่านเองต้องรับตำแหน่งเลขานุการโดยไม่มีเงินเดือนอยู่ถึง ๑๕ ปี ข้ามไปช่วยตั้งสมาคมห้องสมุดอังกฤษเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๐ แล้วตั้งองค์การห้องสมุดขึ้นเพื่อที่จะวางมาตรฐานเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ ของห้องสมุดให้ได้ใช้แบบเดียวกัน เริ่มออกและเป็นบรรณาธิการนิตยสาร The Library Journal เริ่มตั้งโรงเรียนสอนวิชาการห้องสมุดขึ้นเป็นแห่งแรก ในบั้นปลายของชีวิตได้ตั้งสำนักวัฒนธรรมและสังคม ชื่อ Lake Placid Club ขึ้นทั้งที่รัฐคอนเนคติคัต และรัฐฟลอริดา ได้เขียนหนังสือไว้ก็ไม่น้อย

นับว่าท่านได้ทำทารุณกรรมแก่ตนเองเพื่อจะให้บรรลุตามอุดมการณ์ เกือบจะได้ช่วยให้คนทั้งโลกมีโรงเรียนและห้องสมุดใช้ฟรีตามที่ตั้งใจไว้อยู่แล้ว ก็พอดีถึงแก่กรรมเสียก่อนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ มีอายุครบ ๘๐ ปี พอดี และเป็นบรรณารักษ์ตลอดกาล

เก็บใจความจาก The Century of Melvil Dewey โดย W.C. Berwick Sayers ใน British Book News December 1951

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

บุญเจือ องคประดิษฐ์

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ควรจะมีอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ อย่างพร้อมมูล เพราะว่าในปัจจุบันนี้นักการศึกษาในระบอบประชาธิปไตย ได้กำหนดวัตถุประสงค์เกี่ยวกับวิธีดำเนินการสอนในโรงเรียนไว้ดังต่อไปนี้

๑. ในการสอน โรงเรียนจะต้องเด็งเห็นคุณค่าของนักเรียนแต่ละคน

๒. ในการสอน โรงเรียนจะต้องส่งเสริมนักเรียนให้เกิดความคิดเพื่อก่อหรือความคิดใคร่ครวญวิพากษ์วิจารณ์

๓. ในการสอน โรงเรียนจะต้องช่วยส่งเสริมสัญชาติญาณแห่งการเป็นผู้นำของนักเรียน

๔. โรงเรียนจะต้องช่วยส่งเสริมการสมาคมในโรงเรียนให้ดำเนินไปโดยราบรื่น

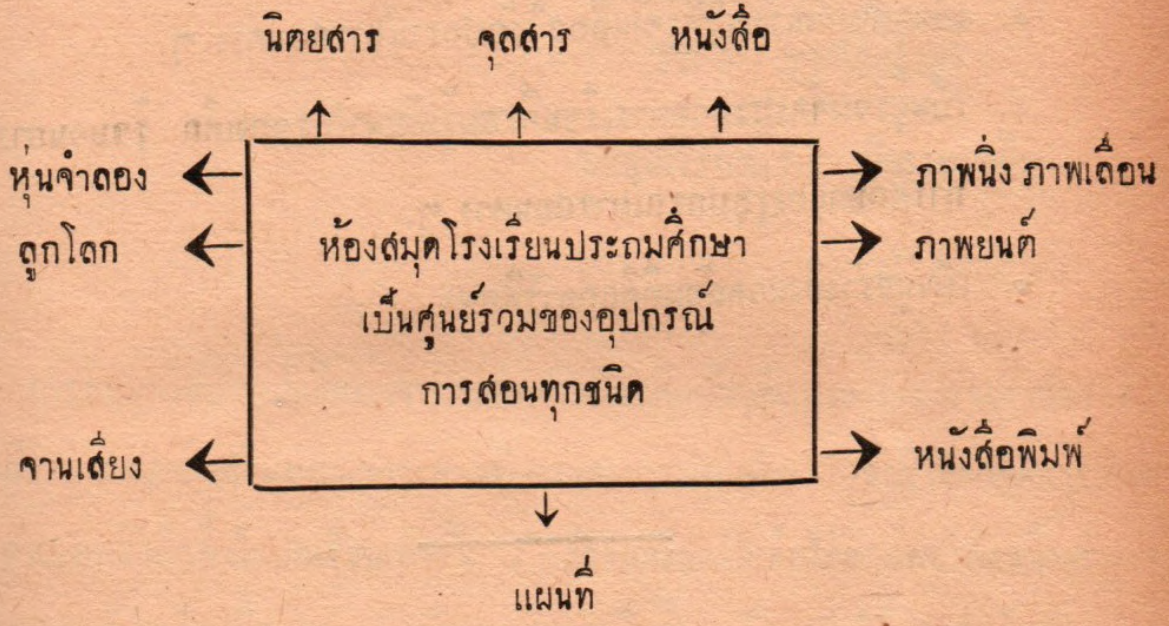
๕. โรงเรียนจะต้องเตรียมฝึกนักเรียนสำหรับการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย คือ ฝึกให้เด็กเข้าใจความเป็นไปของโลก เพื่อว่าเมื่อเติบโตขึ้นจะได้กล้าเผชิญกับความเป็นไปของโลกโดยไม่ย่อท้อ

ทั้ง ๕ ข้อนี้ คือสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กที่จะต้องเรียนรู้ถึงสิ่งแวดล้อมโดยรอบตัว อันจะช่วยความเจริญเติบโตของเด็กทั้งทางสมองและทางกายได้อย่างมากที่สุด

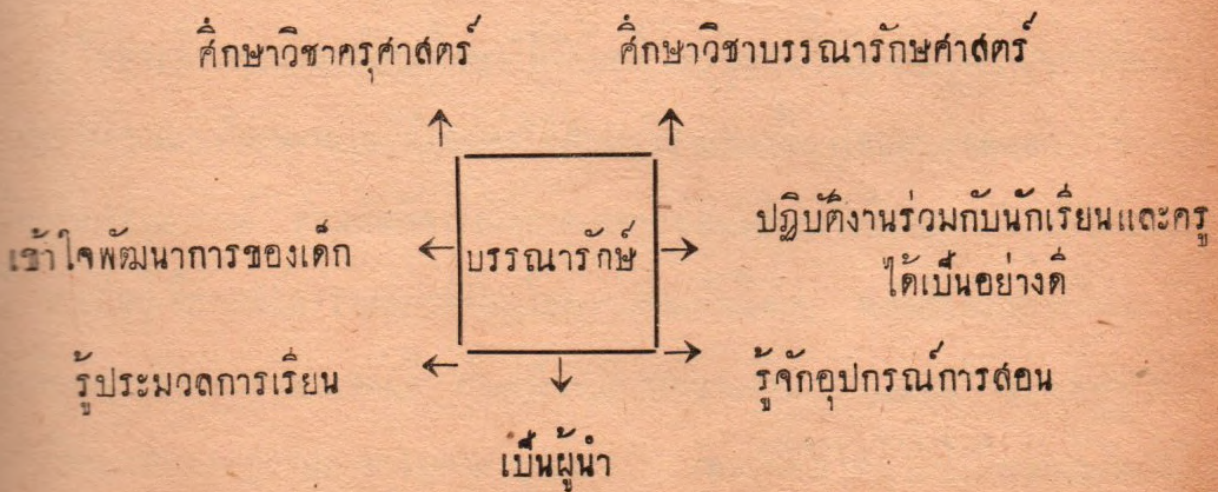
ในการที่จะดำเนินวัตถุประสงค์ข้างต้นนี้ จะต้องอาศัย

๑. ความรอบรู้ในอุปกรณ์การสอนชนิดต่าง ๆ

๒. ความสามารถในการใช้อุปกรณ์การสอนชนิดต่าง ๆ ให้เหมาะ แก่กาลเทศะ และเหมาะแก่บุคคล

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้ดูแลห้องสมุดโรงเรียน คือ บรรณารักษ์ จะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติดังต่อไปนี้

บรรณารักษ์ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวจะเป็นผู้สามารถดำเนินงานดังต่อไปนี้

๑. เข้าใจเลือกอุปกรณ์การสอนตามความต้องการของประมวลการเรียน

๒. เป็นวิทยากรที่สามารถบ้อนเครื่องมือให้แก้ปัญหาได้ทันที

๓. เข้าใจเลือกอุปกรณ์การสอนในห้องเรียน ต้องตามโครงการของแต่ละวิชา

๔. เป็นผู้แนะนักเรียนให้รู้จักเลือกใช้อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ

๕. เป็นผู้ร่วมจัดประมวลการเรียนที่รอบรู้พัฒนาการของเด็ก รู้ขบวนการดำเนินการศึกษาและรู้อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ

๖. เป็นผู้สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่การศึกษา

หนังสือและอุปกรณ์การสอนสำหรับวิชาสังคมศึกษา

รสา วงศ์ยังอยู่

บรรณารักษ์ ร.ร. วัดราชบพิธ

การศึกษาในปัจจุบันนี้นอกจากจะส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาแล้ว ยังมุ่งส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ด้วย จึงมิได้จำกัดการเรียนไว้เฉพาะแต่หนังสือที่เป็นบทเรียนเท่านั้น ต้องแนะนำให้เด็กได้อ่านหนังสือชนิดต่าง ๆ เพื่อให้มีความเข้าใจเรื่องที่อยู่รอบ ๆ ตัวของเขามากยิ่งขึ้น จึงจะทำให้มีความรู้กว้างขวางและมีความคิดแจ่มแจ้งเข้าใจในปัญหาทั่ว ๆ ไป ทางโรงเรียนจึงต้องให้นักเรียนได้ศึกษาสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือไปจากบทเรียนที่กำหนดไว้ในชั้นเรียน ห้องสมุดมีส่วนช่วยอย่างมาก เพราะเป็นแหล่งวิทยากรในโรงเรียน

ในการที่จะสอนวิชาสังคมศึกษาให้ได้ผลดี ครูผู้สอนซึ่งมีความรู้กว้างขวางในวิชาที่สอน เพราะสอนมาเป็นเวลานานปีก็ย่อมจะได้ศึกษาวิชาแขนงนี้มาโดยละเอียดแล้ว จึงควรปรึกษากับบรรณารักษ์ ร่วมกันพิจารณาว่าควรจะใช้หนังสืออะไรจึงจะเหมาะและให้ผลแก่วิชาที่สอน ครูเป็นผู้เลือกและบรรณารักษ์ร่วมในความคิดเห็นนี้ด้วย หนังสือดังกล่าวนี้ต้องเป็นหนังสือที่เกี่ยวข้องกันในวิชาแขนงนี้ ต้องเป็นไปตามความต้องการและสนใจของเด็กจำต้องเลือกให้เหมาะสมตามความสามารถต่าง ๆ กัน เพราะมีไว้ให้ผู้ใช้ซึ่งมีความรู้ในระดับต่าง ๆ กัน บางเล่มก็ต้องเป็นหนังสืออ่านง่าย ๆ บางเล่มก็กว้างขวางขึ้นไปตามลำดับ มิ

ทั้งประเภทที่เกี่ยวด้วยวิชาภูมิศาสตร์ เช่นการท่องเที่ยวเดินทาง, วิชาประวัติศาสตร์ ได้แก่ ประวัติบุคคลสำคัญต่าง ๆ ทั้งในด้านปกครอง, ศาสนา, และการคิดค้นต่าง ๆ เป็นต้น การสงครามสมัยต่าง ๆ จดหมายเหตุ บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ได้แก่พระราชบัญญัติต่าง ๆ กฎหมายที่ควรทราบ สถิติต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีหนังสือที่ว่าด้วยขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา ควรจะรวบรวมปาฐกถา และบทความต่าง ๆ ไว้ด้วย นอกจากนี้ยังมีวารสารที่ออกตามแนวนี้ เช่น วารสารของกรมการประมง, กระทรวงสหกรณ์, กรมป่าไม้, กรมการกสิกรรม, สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ, กรมประชาสัมพันธ์ และอื่น ๆ อีกตามที่เห็นสมควร วารสารภาษาต่างประเทศควรที่จะรับอย่างยิ่งคือ "The National Geographic Magazine"

นอกจากหนังสือดังกล่าวแล้ว หนังสือประเภทนวนิยายบางเล่มก็มีเนื้อเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีในอดีตได้ละเอียดและแจ่มแจ้งสนุกสนานกว่าการอ่านหนังสือประวัติศาสตร์ในชั้นเดียวอีก ดังเช่นเรื่อง สี่แผ่นดิน เขียนโดย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นต้น ทำให้ผู้อ่านเกิดพัฒนาการทางอารมณ์ และสนใจในประวัติศาสตร์ไทยยิ่งขึ้น ปรารถนาที่จะค้นคว้าเหตุการณ์เก่า ๆ ในสมัยที่เรื่องนั้นอ้างถึง เป็นต้นว่าการเสด็จประพาสต้น การเสด็จประพาสยุโรป ตลอดจนกระทั่งบันทึกเหตุการณ์ตอนพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงสวรรคต กับทั้งประเพณีแต่งกายในสมัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น ความจริงต่าง ๆ อันปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุหรือพงศาวดารนี้ เมื่อนำมาเขียนในทำนองนวนิยายอิงประวัติศาสตร์แล้ว ทำให้เรื่องนั้น ๆ เกิดมีความหมายแก่ผู้อ่าน และเมื่อเรื่องใดอ่านแล้วได้ทั้งสาระประโยชน์กับทั้งบันเทิงใจเป็นการพักผ่อนสมองไปในตัว เรื่องเหล่านี้ย่อมมีคุณค่า ฉะนั้น หนังสือทำนองนี้บรรณารักษ์ต้องพิจารณาให้มีไว้ในห้องสมุดด้วย

อุปกรณ์การสอนสำหรับวิชานี้มีความจำเป็นอยู่มาก เพราะการที่นักเรียนได้เห็นได้สัมผัสกับของจริงย่อมทำให้เกิดความเข้าใจดียิ่งขึ้น อุปกรณ์เหล่านี้มีภาพต่าง ๆ

วัตถุดิบ เช่น ฝ้ายตั้งแต่ยังเป็นเมล็ด ผ้าฝ้าย แร่ต่าง ๆ เช่น เหล็ก ถ่านหิน ดีบุก หินชนิดต่าง ๆ ได้แก่ หินอัคนี, หินชั้น และหินแปร พันธุ์ข้าวชนิดต่าง ๆ ใบชา เงินเหรียญชาติต่าง ๆ พันธบัตรต่าง ๆ ปฏิทิน แสตมป์ ตลอดจนในแถลงการณ์ของรัฐบาล เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แยกเก็บไว้ในห้องพิพิธภัณฑ์ หรือจะใช้มุมหนึ่งของห้องสมุดก็ได้

สิ่งเหล่านี้ครูและบรรณารักษ์ควรร่วมกันสนับสนุนให้นักเรียนร่วมด้วย เช่นให้รวบรวมจำพวกภาพต่าง ๆ โปสท์การ์ด หรือรูปที่ตัดจาก magazine และหนังสือพิมพ์ อันเป็นรูปที่เกี่ยวเนื่องในบทเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนสังคมศึกษาควรชี้แจงและปลูกความสนใจให้นักเรียนได้กระทำในเวลาว่าง แสวงหารูปต่าง ๆ รวบรวมไว้เรื่อย ๆ ทั้งภาพของไทยเราเองและต่างประเทศ ภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นเครื่องจารึกและจะเป็นประวัติศาสตร์ในวันหน้า เช่น ภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงผนวช ภาพเหตุการณ์คลองสุเอซ ภาพการประชุมของสหประชาชาติ ภาพบุคคลสำคัญ ๆ มาเยี่ยมเยียนแสดงสัมพันธไมตรีกับประเทศไทย ฯลฯ

ถ้าในห้องสมุดมีกระดานป้ายสำหรับปิดภาพเหล่านี้ จะปิดไว้ให้ดูชั้นหนึ่งก่อนก็ได้ แล้วจึงแยกเข้าเล่มในภายหลัง นอกจากนี้ถ้าเห็นเป็นการสมควรจะเขียนหรือพิมพ์ชื่อเฉพาะที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ที่ไม่ค่อยชินหูชินตา หรือเป็นคำใหม่แก่นักเรียน ติดไว้บ้างก็ได้ เช่น พระบรมราชสริรางคาร จะบอกคำแปลไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนการแยกศัพท์นั้นเป็นหน้าที่ของเด็กที่จะคิดเอง และใต่ถามครูประจำวิชาคำภาษาต่างประเทศเช่น Ghana (Formerly Gold Coast) เป็นเรื่องของเด็กอีกที่จะไปดูแผนที่เองว่าอยู่ที่ไหน นอกจากจะให้ชินหูชินตาแล้วยังเป็นสิ่งจูงใจให้อยากรู้เรื่องของคำนี้ต่อไปอีก ทำให้ความรู้กว้างขวางและแม่นยำยิ่งขึ้น นาน ๆ ครั้งอาจจะนำคำเหล่านี้มาเล่นทายปัญหากันอีกก็ได้ จะทำให้เด็กอื่น ๆ ที่ไม่ค่อยมีความสังเกต สังเกตดีขึ้น

แผนที่ ลูกโลก แอตลาส แผ่นภาพ และแผนผังต่าง ๆ เช่น แผ่นภาพการตัดยางพาราในสหรัฐมาลายู เป็นต้น ถ้าห้องสมุดมีเครื่องฉายภาพยนต์ มี film filmotrip และ Slide ถ้าไม่มีก็อาจยืมได้จากที่อื่น ๆ นำมาฉายให้ดูเป็นครั้งคราวก็จะเป็นการดียิ่งขึ้น เพราะวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชากว้างขวาง ครูไม่อาจจะจัดประสพการณ์โดยตรงซึ่งเป็นการดีที่สุดแก่เด็กได้ จึงควรมีอุปกรณ์หลาย ๆ อย่างดังกล่าว

บรรณารักษ์ต้องเป็นผู้แนะนำ หรือช่วยเหลือผู้ใช้ ห้องสมุดให้ได้รับประโยชน์จากหนังสือและอุปกรณ์ดังกล่าว ก็จะเป็นผลสมดังความมุ่งหมายของการศึกษา

นักปราชญ์ว่า

"จะไม่เกิดประโยชน์อย่างใดเลยถ้าไม่นิกสนุก พูดสั้น ๆ ก็คือว่า จงเรียนวิชาที่ท่านชอบมากที่สุด" —วิลเลียม เชคสเปี้ยร์

"สิ่งที่มนุษย์ทำ, คิด, ได้ประโยชน์ หรือเป็นอยู่นั้น เป็นของวิเศษที่ลงบนิ่งอยู่ในหน้าหนังสือทั้งสิ้น" — คอมัส คาร์ไลล์

"การอ่านหนังสือไม่ใช่เพื่อแย้ง, จับผิด, เชื่อตามหรือปล่อยตามเรื่อง แต่เพื่อชั่งน้ำหนักและพิจารณา" — ฟรานซิส เบคอน

"ความโง่ไม่น่าละอายเท่ากับการไม่ยอมเรียน" — เบ็นจามิน แฟรงคลิน

"คนเราควรอ่านหนังสือด้วยความสมัครใจ ถ้าถือว่าการอ่านหนังสือเป็นงานแล้วจะได้ประโยชน์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น" — แซมมวล จอนซั่น

"หนังสือเป็นขุมทรัพย์ของโลก เป็นมรดกที่เหมาะแก่ชนรุ่นหลังและของชาติ"
— เฮนรี่ เดวิด ธอโร

นักอ่านที่ดี

สัมพันธ์ อมาตยกุล
แปลจากเรื่องของ จอน เออสไคน์
ประธานกรรมการสภาแนะนำการอ่านหนังสือดี

★

นักอ่านที่ดีจะกลายเป็นนักซื้อหนังสือที่ดีไปในไม่ช้าก็เร็ว ยิ่งเร็วยิ่งดี ที่จริงเราอ่านหนังสือมากกว่าที่เรามีอยู่ในห้องสมุดของเรามากต่อมากนัก แม้เราจะไม่สามารถซื้อหาอ่านได้ทั้งหมดก็ตาม แต่เราก็ยังรู้สึกว่าหนังสือที่ขอยืมมาจากห้องสมุดไม่น่าชื่นชมยินดีในเวลาอ่านหรือมีประโยชน์เท่ากับอ่านหนังสือที่เป็นของเองเราเสียเลย

หนังสือที่อ่านคุ้มค่าดูเหมือนจะเป็นหนังสือที่อ่านมากกว่าครั้งหนึ่ง การอ่านแต่ละครั้ง อุดมการณ์บางอย่างหรือถ้อยคำบางคำสะกิดให้เราปรารถนาที่จะอ่านซ้ำอีก นักอ่านบางคนใช้ขีดเส้นใต้ในหน้าที่เขาอ่านไว้ แต่สำหรับข้าพเจ้าเห็นว่า หน้าใดที่ข้าพเจ้าขีดเส้นใต้ไว้นั้นไม่ได้กระตุ้นความรู้สึกใหม่ ๆ เช่นกับที่ไม่ได้ทำเครื่องหมายไว้เลย ถ้าข้าพเจ้าอ่านมาถึงตอนที่ทำเครื่องหมายไว้ ข้าพเจ้าจำความคิดนึกและความรู้สึกเดิมซึ่งเกิดขึ้นแต่แรกได้โดยพลัน ความคิดเก่าเกิดขึ้นมาอีกโดยมิได้เพิ่มอะไรใหม่ขึ้นอีกเลย แต่หน้าหนังสือเปล่าๆ นั้นแหละที่ให้อะไรใหม่ ๆ แก่ข้าพเจ้าเสมอ

นิสัยข้าพเจ้าชอบทำดรรชนีของข้าพเจ้าเองเมื่อข้าพเจ้าอ่านหนังสือ ข้าพเจ้าบันทึกหน้าและถ้อยคำหนึ่งหรือสองคำ เพื่อที่จะช่วยความคิดหรือความจำที่ข้าพเจ้าจะได้ประโยชน์ต่อไป การอ่านครั้งที่สามข้าพเจ้ามักจะเพิ่มสาระบาญขึ้นอีกเป็นสองหรือสามเท่า นี่เป็นการ

ปฏิบัติของข้าพเจ้าแทนการขีดเส้นใต้ หนังสือส่วนมากในห้องสมุดข้าพเจ้าได้ทำดรรชนีไว้มาก ข้าพเจ้าอาจหาหน้าในหนังสือที่ต้องการได้โดยเร็ว เพราะข้าพเจ้ามักจะพลิกหาดูอยู่เป็นนิจ

การอ่านหนังสือโดยใช้วิธีรวบรวมเข้าหลาย ๆ บี ก็ได้ประโยชน์ติดต่อกันไปเรื่อย เราต้องทำเช่นนี้ในการอ่านหนังสือที่เป็นของเราเอง ถ้านักอ่านมีเงินมากพอเขาอาจซื้อหนังสือที่มีมาใหม่ ๆ ด้วยราคาแพง ๆ ได้เรื่อยไปจะเลือกชนิดกระดาษดีที่สุดและเย็บปกตามที่เขาชอบใจได้ ข้าพเจ้าไม่นิยมการฟุ่มเฟือยเช่นนั้น และข้าพเจ้ารู้จักนักอ่านที่บูชาหนังสือเป็นชีวิตจิตใจสองสามคนที่สามารถทำเช่นนี้ได้ หนังสือที่ข้าพเจ้าซื้อมีสำรัดถสำคัญอยู่สองชนิด คือหนังสือแบบฉบับ (Classics) ที่สามารถจะมีได้ด้วยพิมพ์หน้าอย่างจุใจ และเป็นต้นฉบับที่พิมพ์ไว้วางใจได้ เช่นของ Everyman's Library หรือในฉบับที่คล้าย ๆ กันนี้ เหมาะที่จะถืออ่านและไม่เปลืองเนื้อที่หน้ากระดาษมาก ข้าพเจ้าอ้างของ Everyman's Library ก็จริง แต่ก็ได้คิดอยู่ในใจถึงฉบับอื่นที่มีราคาพอสมควรและเล่มกระทัดรัดอยู่เหมือนกัน

เมื่อ ๒—๓ ปีที่แล้วมา ประชาชนอเมริกัน ผู้นิยมการซื้อหนังสือได้รับความสะดวกและการประหยัดอย่างใหม่ คือหนังสือ ๒๕ เซนต์ที่มีอยู่อย่างมากมายและสามารถหาซื้อได้ตามร้านขายหนังสือ ร้านขายยา และร้านอื่น ๆ ทั่วไป คือ Bantam Books Signet Books และ Pocket Books รวมกันแล้วมีเรื่องต่าง ๆ หลายร้อยเรื่องที่เกี่ยวกับอักษรศาสตร์อันไว้วางใจได้ (โดยไม่นับหนังสือเกี่ยวกับการฆาตกรรมลึกลับ และหนังสือเริงรมย์เลว ๆ ที่มีอยู่บ้างเหมือนกัน) เพราะว่าเงินที่ท่านงดจ่ายไปในการดูภาพยนตร์ ๑ รอบ จากเหล้า ๑ เป๊ก หรือบุหรี่ ๑ ซอง ท่านก็อาจซื้อหนังสือดีได้ ๑ เล่ม ทำให้เบิกบานอารมณ์ไปได้หลายชั่วโมง ซ้ำยังได้กำไรจากช่วยให้ความรู้กว้างขวางและกระตุ้นเตือนความคิดอีกด้วย

โดยที่ข้าพเจ้าอายุมากขึ้น ๆ และจำนวนหนังสือบนหิ้งก็ทวีมากขึ้นตามไปด้วย ข้าพเจ้าจึงพออกพอใจหนังสือฉบับที่ไม่ต้องกินเนื้อที่มาก เมื่อข้าพเจ้าเริ่มอ่านหนังสือเมื่อหลายปีมาแล้วนั้น ข้าพเจ้าภูมิใจในการสะสมของข้าพเจ้าซึ่งมีเพียง ๒—๓ ร้อยเล่มนั้นยังนักขณะที่มิได้พันเล่ม ข้าพเจ้าเก็บไว้ในห้องสมุดของข้าพเจ้าเอง ปีต่อ ๆ มาจนบัดนี้ ข้าพเจ้าต้องเอาหนังสือยัดเข้าไว้ในห้อง ๆ หนึ่ง ข้าพเจ้าต้องคอยคัดหนังสือเอาออกอยู่เรื่อย ๆ เพื่อมิให้มีหนังสือเกินหมื่นเล่ม ความจริงห้องสมุดเช่นนี้เหมาะสำหรับนักศึกษาอาชีพหรือนักเขียน แต่ใหญ่โตเกินไปสำหรับบางท่าน แต่ข้าพเจ้าขอแนะนำท่านที่รักหนังสือว่าท่านควรคัดหนังสือในห้องสมุดของท่านอย่างน้อยสองปีต่อครั้ง เอาเฉพาะเล่มที่เห็นว่าไม่น่าจะอ่าน (เอา) ออกไปเสียบ้าง

เมื่อทราบว่าวิธีการคัดหนังสือออกทิ้งยังจะต้องทำต่อไปอีกแล้ว ท่านก็ควรเรียนรู้ถึงการจ่ายเงินของท่านในวิธีที่จะให้ประโยชน์แก่ท่านมากที่สุดด้วย บางทีท่านจะไม่ได้สังเกตว่า นักเขียนหรือนักศึกษาผู้มีเหตุผลในการเก็บรวบรวมหนังสือของเขาก็มักที่จะรับซื้อหนังสืออ่านแล้วในเมื่อหนังสือนั้นอยู่ในสภาพที่เรียบร้อยอยู่เหมือนกัน

ท่านอาจเริ่มตั้งห้องสมุดอย่างดีของท่านเองด้วยเงินเพียงไม่กี่สิบบาท โดยซื้อหนังสือดี ๆ ที่เป็นฉบับราคาถูก หรือฉบับดีกว่านั้นแต่เป็นหนังสือใช้แล้วก็ได้ เดือนหนึ่งซื้อสักหนึ่งเล่มเป็นอย่างน้อย แต่จงอย่าซื้อหนังสือที่ท่านจะเอามาเก็บไว้โดยไม่อ่านทันทีเป็นอันขาด เพราะการที่ซื้อหนังสือไร้สาระมาเก็บไว้นั้น นอกจากจะไม่ได้รับประโยชน์แล้ว ยังเป็นเครื่องประดับที่เลวอีกด้วย.

การเล่านิทาน

แม้นมาส ชวลิต
ศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุด
กรมสามัญศึกษา

☆

วิธีหนึ่งซึ่งห้องสมุดประชาชน และห้องสมุดโรงเรียนได้ใช้เป็นเครื่องจูงใจให้เกิดความอยากอ่านหนังสือ คือ การเล่านิทาน ผู้ซึ่งไม่เคยนึกอยากอ่านหนังสือ หรือยังไม่ทราบว่าหนังสือจะน่าอ่านอย่างไรบ้าง เมื่อได้ฟังนิทานก็จะบังเกิดความอยากอ่านได้เองขึ้นมาบ้าง จะได้ไม่ต้องเฝ้าคอยวันครบกำหนดนัดเล่านิทานมาถึง การเล่านิทานนี้ความคิดเห็นยังแย้งกันอยู่เป็นสองเสียง เสียงหนึ่งว่า การเล่านิทานเป็นเพียงหนทางจูงคน โดยเฉพาะเด็กเด็ก ๆ ไปสู่หนังสือ นิทานที่เอามาเล่าจึงต้องมาจากหนังสือ แม้จะเป็นนิยายปรำปรามีมาก่อนกำเนิดตัวหนังสือ นิยายนั้นก็จะต้องได้รับการตีพิมพ์แล้ว ผู้เล่าจะต้องรู้จักนิทานจากหนังสือ และพยายามใช้ถ้อยคำสำนวนจากหนังสือให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้ฟังได้คุ้นหูกับถ้อยคำสำนวนเหล่านั้น ดังนั้นจึงนับกันว่าการเล่านิทานเป็นศิลปอันจะฝึกฝนได้ ผู้เล่าจะต้องอ่านเรื่องที่จะเล่าซ้ำแล้วซ้ำอีก จนจำถ้อยคำสำนวนได้ขึ้นใจ ประหนึ่งถ้อยคำนั้น ๆ เป็นนิพนธ์ของตนเอง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าผู้เล่าจะไปท่องขึ้นใจให้ผู้ฟังฟัง บางครั้งผู้เล่าก็จะใช้หนังสือประกอบ หนังสือภาพซึ่งชาวตะวันตกเขียนขึ้นสำหรับเด็กเด็ก ๆ มีภาพเป็นส่วนใหญ่บรรยายเรื่องนั้น ใช้เป็นหนังสือประกอบการเล่านิทานแก่เด็กเด็ก ๆ ได้ดี เด็กอ่านหนังสือไม่ออก ได้อาศัยดูแต่ภาพ และฟังเรื่องตามที่ผู้เล่า ๆ ให้ฟัง ส่วนอีกเสียงหนึ่งถือว่า การเล่านิทานเป็นศิลปในตนเอง ซึ่งมีค่าแก่ผู้ฟังไม่ว่าผู้นั้นจะต้องการอ่านหนังสือ

หรือไม่ ถือกันว่าเป็นบริการอันหนึ่งของห้องสมุดเท่า ๆ กับการให้ฟังดนตรีหรือดูภาพยนตร์เป็นต้น ดังนั้นนิทานจะมาจากหนังสือหรือไม่ย่อมไม่สำคัญแต่อย่างใด หากมาจากหนังสือผู้เล่าก็ไม่จำเป็นต้องรักษาถ้อยคำสำนวนของหนังสือ ข้อสำคัญอยู่ที่ทำให้คนฟังรู้สึกเพลิดเพลิน ได้รับความสนุก สบายใจ หรือได้ข้อคิดเห็นบางอย่างตามที่ผู้เล่าปรารถนาเท่านั้น

เมื่อพูดถึงศิลป เรามักนึกถึงการร้องรำ ดนตรี ขับกล่อม ฯลฯ อะไรเหล่านี้ ส่วนการเล่านิทานนั้นเป็นการปอกกล้วยเข้าปาก เกิดมาย่ายายก็เล่านิทานให้ฟัง ไม่ต้องไปขวนขวายหาฟังจากที่ไหน เราไม่ค่อยได้คิดถึงความมีชีวิตชีวารองตัวละคอน ไม่ได้คิดถึงความสะเทือนใจ ที่คุณย่าคุณยายผู้เล่าทำให้เกิดขึ้น บางทีเราหัวเราะ บางทีเราร้องไห้ บางทีเราตื่นเต้นตกใจ เมื่อฟังนิทาน การทำให้เกิดเห็นภาพ หรือให้เกิดความรู้สึกเสียดายใจต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมต้องการผู้มีมือในการเล่าอยู่ไม่น้อย แต่โดยเหตุที่คุณย่าคุณยายของเรามีพรสวรรค์อยู่แล้ว ก็ไม่ต้องอาศัยการฝึกฝนเล่าเรียนแต่อย่างไร ความจริงการอยากเล่าและอยากฟังนิทานดูจะเป็นความโน้มเอียงตามธรรมชาติของมนุษย์ไม่ว่าชาติใดภาษาใด มีวัฒนธรรมต่ำสูงเพียงไร นิทานเป็นส่วนช่วยให้ขอบเขตของมโนภาพขยายออกไปกว้างขวาง และช่วยให้ชีวิตมีความหมายขึ้น ในสมัยซึ่งวิทยุแพร่หลาย การฟังนิทานเล่าด้วยปากโดยไม่อาศัยเครื่องกลกระจายเสียงก็หายไป แต่ถ้าดองวินิจฉัยรายการวิทยุแล้ว ก็จะเห็นว่ารายการซึ่งคงไม่พ้นความเป็น "การเล่านิทาน" ไปได้ ข้อแตกต่างมีเพียงว่า แทนที่จะนั่งฟังคนเล่า กลับเป็นนั่งฟังอยู่หน้าเครื่องรับวิทยุเท่านั้นเอง

ผู้ชอบฟังนิทาน หรือเรื่องเล่าต่าง ๆ นั้น ความจริงไม่มีเฉพาะแต่เด็ก ๆ เท่านั้น ผู้ใหญ่โตแล้วก็ยังชอบฟังอยู่ การที่คนโต ๆ ชอบฟังนิยายชีวิต หรือนิยายนักสืบจากวิทยุเป็นตัวโผง ๆ ก็เป็นข้อพิสูจน์ที่ดีอยู่ นางรูธ ซอเยอร์ ซึ่งเป็นที่นับถือกันในสหรัฐอเมริกาว่าเป็นนักเล่านิทานผู้ปากเอก ก็มักจะเล่านิทานให้คนโต ๆ ฟังเท่านั้น เพื่อนของผู้เขียนคนหนึ่งไปประชุมในการประชุมประจำปีที่แล้วของสมาคมห้องสมุดสหรัฐอเมริกาได้เล่าให้ฟัง

ในงานนั้นมี Story festivals ถึง ๓ วัน ขายตั๋วใบละ ๒ ดอลล่าร์ (ราว ๆ ๔๕ บาท) เป็นอย่างต่ำ ปรากฏว่ามีผู้ไปฟังคับคั่งทุก ๆ วัน จนตั๋วไม่พอขาย

การเล่านิทานนั้น ใคร ๆ ก็เล่าได้ แต่ถ้าจะเล่าให้ดี ก็จำต้องอาศัยหลักเกณฑ์บางอย่างอยู่บ้าง และที่จะเล่าให้เป็นที่คิดอกคิดใจของผู้ฟังนั้นก็ต้องอาศัยคุณสมบัติบางอย่างซึ่งเกิดมาแก่ตัวผู้เล่าเอง และยากที่จะสอนหรือบอกกันได้ว่าควรทำอย่างไร

หลักเกณฑ์สำหรับการเล่านิทานมีอยู่ดังนี้คือ

ก. การเลือกเรื่อง การเลือกเรื่องจะต้องให้เหมาะแก่ผู้ฟัง เด็กเล็กย่อมไม่สนใจในเรื่องยาว และซับซ้อน มีชื่อคนยาก ๆ หรือปรากฏการณ์ที่เข้าใจได้ยาก ถ้าเป็นเรื่องใกล้ ๆ กับตัวเอง หรือสัตว์ต่าง ๆ เด็กมักจะชอบ จะมีตื่นเต้น ผจญภัยหวาดเสียวบ้างก็ดี แต่อย่าให้มากเกินไป เด็กผู้หญิงมักชอบเรื่องคิดฝัน สวยงาม เด็กผู้ชายชอบตื่นเต้น แต่อย่างไรก็ดีตอนท้ายจะต้องเป็นความสำเร็จ พูดง่าย ๆ จะต้องจบดี เทพนิยายหรือเรื่องสัตว์เด็กเล็ก ๆ จะชอบ แต่พอเด็กย่างเข้าวัยหนุ่มสาว ความสนใจจะหันไปสู่เรื่องที่เกี่ยวกับชีวิต เรื่องของคนจริง ๆ เด็กผู้ใหญ่จะชอบเรื่องกระจุ๋มกระจิ๋มในบ้าน เด็กผู้ชายชอบเรื่องที่กว้างขวางออกไปจากตนเอง เช่นการเที่ยวป่าเขาค้นหาขุมทรัพย์ ผจญภัยต่าง ๆ ส่วนคนที่เป็นผู้ใหญ่นั้น จะชอบหลาย ๆ อย่าง นิทานชาดก คนโต ๆ ก็ชอบฟัง การชอบไม่ชอบเรื่องชนิดใดมักจะขึ้นอยู่กับพื้นความรู้ของผู้ฟัง และสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ นางรูธ ซอเออร์ เล่าว่า เธอได้ไปเล่าเรื่องโรเมโอและจูเลียตให้นักโทษหญิงฟัง ปรากฏว่ามีคนชอบน้อยที่สุด หญิงคนหนึ่งบอกแก่เธอว่า เรื่องนี้ไม่เห็นมีอะไรดีมีแต่ฟันแทงกันตาย ฆ่าตัวตายอย่างโง่ ๆ ที่สุดเท่านั้นเอง!

ข. ความรู้สึกของผู้เล่าต่อเรื่องที่เลือก นี่ก็เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้นิทานหรือเรื่องนั้น ๆ "สนุก" ขึ้นมาหรือไม่ นิทานอาจจะสนุกอยู่แล้ว แต่ผู้เล่าไม่รู้สึกสนุก เรื่องก็จืดชืดไปได้เหมือนกัน และในทางตรงกันข้าม เรื่องซึ่งใคร ๆ คิดว่าไม่สนุกนัก คนเล่าอาจทำให้สนุกได้ ดังนั้นควรถือไว้เป็นหลักว่า เลือกเรื่องซึ่งเราชอบดีกว่า และถ้าจะให้ดี

ควรลองพยายามเล่าเรื่องนั้นดัง ๆ ให้ตนเองฟังก่อนสักสองสามครั้ง หากยังรู้สึกสนุกอยู่ทุกครั้ง นิทานนั้นเป็นอันว่าออกโรงไม่ผิดหวัง หากรู้สึกเบื่อหน่ายในรอบที่สองแล้ว เลือกเรื่องใหม่ดีกว่า

ค. การเตรียมตัวก่อนเล่านิทาน ข้อนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ก่อนจะเล่านิทานไม่ว่าจะเป็นเพียงเรื่องซึ่งเล่าสืบต่อกันมาโดยยังไม่มีการจดลงไว้ หรือเรื่องซึ่งมีการตีพิมพ์เป็นหนังสือแล้ว ผู้เล่าจำจะต้องทำความรู้จักคุ้นเคยกับเรื่องนั้นเสียก่อน การเล่านิทานซึ่งเป็นบริการทางห้องสมุดนั้น นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้ฟังแล้ว ยังมุ่งหมายจะให้ผู้ฟังเกิดความนิยมในถ้อยคำอันไพเราะ สละสลวย และได้ความเด่นชัดอีกด้วย

ดังนั้น ถ้าหากว่าผู้เล่าประสงค์จะเล่านิทานโบราณซึ่งไม่มีการเขียนลงไว้ ก็ควรจะเตรียมเรียงนิทานนั้นเป็นตัวหนังสือบนกระดาษเสียก่อน จะได้มีโอกาสอ่านพิจารณาทบทวนดูว่า ข้อความซึ่งเรียงลงไว้นั้นเป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้งหรือยัง มีเรื่องตอนใดซึ่งคลุมเคลือหรือจะจืดจืดไป ถ้อยคำสำนวนสละสลวย บอกความชัดเจนหรือไม่เพียงไร เรื่องนั้นยาวหรือสั้นไป กินเวลาสักกี่นาที ต้องนึกถึงผู้ฟังว่าเป็นคนอายุขนาดไหน มีความอดทนนั่งฟังได้นานเพียงไร เมื่อเขียนลงแล้ว ถ้าได้อ่านดัง ๆ ให้ผู้อื่นฟังเสียก่อนสักหนหนึ่ง เพื่อทดลองดูปฏิกิริยาก็จะเป็นการดี

การดัดแปลงเรื่องบ้าง บางครั้งก็จำเป็น ถ้าหากว่าเนื้อเรื่องหรือข้อความนั้นไม่เหมาะสม อย่างเช่นเรื่อง Little Red Riding Hood ซึ่งเป็นนิทานเก่าแก่ของฝรั่ง ความมีว่าเด็กผู้หญิงและย่าถูกหมาป่ากินหมด แต่มาตอนหลัง เห็นกันว่าเรื่องออกจะหวาดเสียวแก่เด็ก ๆ และทำให้เด็กรู้สึกผิดหวังเกินไป ครั้งหนึ่งจึงมีการแก้ให้นายพรานเดินมาที่บ้านและผ่าท้องหมาป่าเอาย่าหลานออกมาได้ ครั้นต่อมา ก็เห็นว่า การผ่าท้องเอาย่าหลานออกขัดกับเหตุผลทางวิทยาศาสตร์มากไป จึงเปลี่ยนให้ย่าหนีไปแอบซ่อนตัวเสียก่อน และเมื่อหลานมาพบหมาป่า นายพรานก็มาทันพอที่จะยิงหมาป่าก่อนหลานจะถูกกิน ดังนี้

อย่างไรก็ดี ทั้งนี้มิได้หมายความว่า เราจะต้องดัดแปลงเทพนิยายให้มาเข้าแบบวิทยาศาสตร์เสีย การดัดแปลงนี้ทำเฉพาะตอนที่เห็นว่าจะทำให้ผู้ฟังประสบความผิดหวังหรือไม่ก็หวาดเสียวเกินไปแก่ผู้ฟังในวัยเด็ก หรือไม่เรื่องราวก็ยาวหรือเยิ่นเย้อ หรือซับซ้อนเกินที่จะเข้าใจได้เหล่านี้เป็นต้น อย่างเช่นชาดกบางเรื่องหากจะเล่าแก่เด็ก เราอาจจะตัดทอนการอธิบายถึงชาติก่อน ๆ ของตัวละครแต่ละตัวออกเสียได้ เพราะมักจะทำให้เด็กงง

ส่วนนิทานซึ่งมีผู้เขียนไว้แล้ว จำเป็นจะต้องอ่านให้คุ้นหูตนเองเสียก่อน ควรจะใช้ถ้อยคำสำนวนของผู้แต่งนิทานให้มาก เพื่อผู้ฟังจะได้จำ และเกิดความรู้สึกคุ้นเคยกับหนังสือนั้น ในทำนองเดียวกัน นิทานซึ่งเขาเขียนลงไว้แล้วนี้ เราอาจดัดแปลงได้ เมื่อมีความจำเป็นดังที่กล่าวมาแล้ว

ง. เสียงชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญในการเล่า การเล่านิทานนั้น หากเล่าด้วยเสียงซึ่งเป็นธรรมชาติของผู้เล่าเองก็ดี แต่ทั้งนี้ควรให้ถ้อยคำชัดเจน เราไม่จำเป็นต้องดัดเสียงให้แปลก เป็นต้นว่า เวลาผู้ชายพูดต้องใช้เสียงหนึ่ง ผู้หญิงพูดเสียงหนึ่ง หรือทำเสียงเบ็ดไก่ฝนตกฟ้าร้องประกอบไปด้วย แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าไม่ควรทำเสียงต่าง ๆ ถ้าหากว่าการกระทำเสียงเหล่านี้เป็นไปเอง คือผู้เล่ามีพรสวรรค์อันอาจช่วยให้การกระทำเสียงเหล่านั้นเป็นไปอย่างแนบเนียนปราศจากการเก้อเขินแล้ว นิทานก็จะเพิ่มรสสนุกขึ้น เท่าที่สังเกตดู เด็ก ๆ โดยมากชอบให้ทำเสียงแปลก ๆ แต่หากผู้ใดทำไม่ได้ ก็ไม่ควรทำ เพราะจะชวนให้เกิดอาการเก้อเขิน

ในทำนองเดียวกัน การออกท่าทางประกอบก็อาจจะใช้ได้ ถ้าหากว่าผู้ทำไม่รู้สึกเก้อเขิน การออกท่าทางนี้ บางคนก็ห้ามเพราะถือว่าจะชวนให้ผู้ฟังไปสนใจท่าทางเสียหมด ลืมฟังถ้อยคำเสีย

อย่าเล่าซ้ำไปซ้ำมา เสียง เอ้อ—เอ้อ—ระหว่างประโยค ทำให้ไม่น่าฟัง

นิทานที่เหมาะสำหรับเล่า นิทานซึ่งสนุกบางเรื่องก็เหมาะสำหรับอ่านคนเดียวเงียบ ๆ นิทานที่เหมาะสำหรับเล่าควรจะมีลักษณะดังนี้

๑. มีความเคลื่อนไหวอยู่ในเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องที่จะเล่าแก่เด็ก ๆ เด็ก ๆ ควรจะให้มีคำกริยาซึ่งจะตอบคำถามว่า ใครทำอะไร ? ได้มากที่สุด เดิน วิ่ง เต้น กระโดด หัวเราะ เดินทาง ฯลฯ ทุกคนอยากรู้ว่า เมื่อเกิดต้นเรื่องขึ้นเช่นนี้แล้ว จะเป็นอย่างไรต่อไปอีก ? ตัวสำคัญของเรื่อง พระเอก หรือผู้ร้ายก็ตาม ทำอะไร ? ทำแล้วเป็นอย่างไร ?

๒. มีเนื้อเรื่องเร้าใจให้เกิดความตื่นเต้นอยากฟังไปจนจบ การผูกเรื่องจะต้องให้สมเหตุสมผล และมีเรื่องย่อยที่จะนำออกนอกทางน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย เพราะผู้ฟังไม่มีโอกาสจะคาดคะเนต่อบอีกว่าต้นเรื่องเดิมเป็นอย่างไร นิยายอาหรับราตรีหรือพันหนึ่งทิวา หรือนิทานพื้นเมืองบางเรื่อง ซึ่งมีนิทานซ้อนนิทาน ซ้อนนิทาน จึงไม่เหมาะ สำหรับนิยายเช่นนั้น เราจะคัดเอาเพียงเรื่องซึ่งความจบในตัว ถ้าจะเลือกเอาเรื่องเป็นชุด เช่น กถาสี่เรื่อง หรือรามเกียรติ ก็ต้องเอาเรื่องที่จะจบชุดในตัวเอง แม้จะมีเกี่ยวข้องกับชุดอื่น ๆ ในตอนที่ว่าตัวละครเป็นตัวเดียวกัน หรือเป็นการกระทำที่สืบเนื่องจากชุดที่แล้วว่า เป็นต้นว่าพระรถเจ้าเล่ห์กับหมาจิ้งจอก เป็นต้น

๓. พรรณาโวหารและภาพพจน์ มีส่วนช่วยให้นิทานน่าฟัง ถ้าหากว่าพรรณาโวหารนั้นยาวเกินไป และภาพพจน์แจ่มแจ้ง การใช้พรรณาโวหารต้องนึกถึงอายุของผู้ฟังด้วยเสมอกัน เด็กเล็กย่อมเข้าใจพรรณาโวหารได้ยากกว่าผู้ใหญ่ และมีความอดทนฟังน้อยกว่า ยิ่งถ้าหากสำนวนพรรณานั้นประกอบด้วยถ้อยคำซึ่งเด็กไม่รู้จักแล้ว เด็กจะเกิดความเบื่อหน่ายเลย เรื่อง เงือกน้อย ของ แอนเดอเซน ซึ่งเต็มไปด้วยฉากงาม ๆ ใต้ทะเล จึงไม่เหมาะที่จะเล่าแก่เด็กเล็ก

๔. คำซ้ำ ๆ ข้อความซ้ำ ๆ และคล้องจองกัน เป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กติดใจ เช่นเรื่องยายกะตาปลูกถั่วปลูกงาให้หลานเผ้าของเรา หรือ เรื่องแม่ไก่แดง ของ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ณ ที่ว่านี้ เด็ก ๆ ชอบทุกคน

๕. ปฏิภาณไหวพริบของตัวละคร การสนทนาโต้ตอบซึ่งแสดงสติปัญญาเฉียบแหลม เช่นเรื่องศรีธนนชัย หรือเสือดาวกับนายพราน ฯลฯ ทำให้ผู้ฟังคิดใจ

๖. ความรู้สึกสะเทือนใจ เช่น รัก โกรธ เกลียด ซึ่งผู้แต่งนิทานเขียนลงไปด้วยความจริงใจ ทำให้นิทานน่าฟังมากขึ้น คนฟังนิทานก็เช่นเดียวกับคนอ่านหนังสือ หรือดูภาพยนตร์ ไม่ชอบอะไรที่ "จืด ๆ" ถ้าให้ได้รู้สึก รัก เกลียด ชอบ ชอบชัน คั่นเค้น แม้ที่สุดตกใจกลัวจนเหงื่อแตก ร้องไห้จนตาเจ็บก็ชอบ นิทานสอนใจบางเรื่องจึงหมดลักษณะน่าฟังเพราะขาดสิ่งเหล่านี้ นิทานสอนซึ่งเขียนดีก็มีหลายเรื่องเช่นเวสสันดรชาดก ซึ่งทำให้ผู้นั่งฟังร้องไห้กับนางมัทรี กัณหาและชาลีได้เสมอ สุวรรณสามซึ่งแสดงความรักระหว่างพ่อแม่กับลูก เป็นต้น

วางโครงการการเล่านิทาน

การเล่านิทานซึ่งเป็นบริการของห้องสมุดนั้น ควรได้มีการวางโครงการไว้ก่อนล่วงหน้า และวางโครงเป็นระยะยาว ๓ เดือนหรือ ๖ เดือน ทั้งควรเป็นบริการซึ่งจัดได้โดยสม่ำเสมอด้วย มิฉะนั้นแล้วความสนใจของผู้ฟังจะหมดไป

๑. กำหนดวันและเวลาเล่านิทาน ดูเสียก่อนว่าห้องสมุดมีเวลาว่างตอนใด ผู้ฟังจะมีเวลาว่างตอนใด สมมติว่า เป็นห้องสมุดโรงเรียน อาจจะใช้เวลาครึ่งชั่วหลังจากเด็กเรียนแล้ว ครั้งหนึ่งหรือสองครั้งต่อสัปดาห์ หรือมากกว่านั้นแล้วแต่กำลังครูบรรณารักษ์หรือผู้ที่อาสาสมัครช่วยเหลือ อาจจะเป็นนักเรียนชั้นสูงมาเล่าให้นักเรียนชั้นเด็กฟังเป็นต้น

โรงเรียนซึ่งมีเรียนมีอายุต่างกันมาก อาจจะต้องกำหนดเวลาหนึ่งสำหรับเด็กชั้นเด็กอีกเวลาหนึ่งสำหรับเด็กโต

โรงเรียนซึ่งมีนักเรียนมาก อาจจะต้องกำหนดเวลาเล่าหลาย ๆ ครั้ง ผลัดเปลี่ยนให้เด็กเข้าฟังโดยทั่วถึงกัน

ห้องสมุดประชาชนอาจจะเปิดการเล่านิทานได้ทุกเวลา แต่ควรเลือกเอาเวลาซึ่งคนฟังจะว่างจากงาน หรือการเล่าเรียนมาฟังได้ เช่นวันอาทิตย์หรือตอนเย็นของวันธรรมดา ที่ห้องสมุดประชาชนประจำเมืองนิทส์เบิก มีการเล่านิทานแก่เด็กอนุบาลทุก ๆ เช้าวันอังคาร เด็กชั้นประถมทุก ๆ บ่ายวันศุกร์ ที่ทำได้ในเวลาเรียนก็เพราะทางโรงเรียนต่าง ๆ ในเมืองนั้นร่วมมือด้วย ครูประจำชั้นจะนำนักเรียนมาที่ห้องสมุดเพื่อฟังนิทานเสมอ

เมื่อได้กำหนดวันและเวลาไว้แล้ว จะต้องบีดประกาศไว้ให้ผู้ฟังทราบ หรือลงประกาศทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ ให้ทราบทั่วกันก่อนการเล่า ห้องสมุดบางแห่งทำเป็นรายการแจกผู้ใช้ห้องสมุด

๒. กำหนดเรื่องที่จะเล่า โดยถือหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วว่า ต้องการให้ใครฟัง จะได้เลือกเรื่องให้เหมาะสมแก่อายุและความสนใจ ตลอดจนพื้นความรู้ของผู้ฟัง

การกำหนดเรื่องนี้ ควรจะกำหนดไว้เป็นรายการยาวอย่างน้อยในระยะ ๓ เดือนว่าเมื่อใดจะเล่าเรื่องอะไรบ้าง เขียนรายการไว้ให้แจ่มแจ้ง ควรให้เป็นเรื่องซึ่งมีรสต่าง ๆ กัน

๓. กำหนดสถานที่เล่านิทาน ความจริงก็เป็นที่เข้าใจกันอยู่แล้วว่านิทานซึ่งเป็นบริการของห้องสมุดก็ควรเล่าที่ห้องสมุด ห้องสมุดประชาชนในสหรัฐอเมริกาทุกแห่งที่ได้ไปเยี่ยมมา มีห้องจัดไว้พิเศษสำหรับเล่านิทาน ขนาดเล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่กำลังเงินของห้องสมุด บางแห่งก็ตกแต่งฝาผนังด้วยภาพจากนิทานต่าง ๆ ห้องสมุดโรงเรียนก็มักมีห้องประชุม หรือไม่ก็เล่าในห้องอ่านหนังสือนั่นเอง ห้องสมุดในเมืองไทยเราโดยมากยังมีขนาดเล็ก ไม่พอจะจัดเป็นที่เล่านิทานได้ เพราะจะไปเบียดคนซึ่งต้องการอ่านหนังสือ เราจึงจำเป็นต้องนึกถึงสถานที่ไว้ก่อน จะอาศัยห้องเรียนซึ่งว่าง? หรือสนามหน้าโรงเรียน? หรือที่ใดที่หนึ่ง?

๔. กำหนดอายุของผู้ฟังเพื่อให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะเล่า ควรจะได้แจ้งให้ผู้ฟังทราบเสียด้วยว่า เวลานั้นวันนั้น เป็นชั่วโมงเล่านิทานสำหรับใคร เด็กหรือผู้ใหญ่ มิ

ฉะนั้นแล้วอาจจะมีเด็กหลงเข้ามาฟังนิทานของผู้ใหญ่ แล้วเกิดความสนุกเพราะไม่เข้าใจ อาจทำความรบกวนขึ้นได้ เด็กโตที่หลงเข้ามาฟังนิทานของเด็กเล็กก็ก่อความวุ่นวายขึ้นได้เหมือนกัน

๕. กำหนดระยะเวลาเล่านิทาน ต้องนึกถึงว่าความสามารถในการนั่งเฉย ๆ และตั้งสมาธิมีแตกต่างกัน เด็กเล็ก ๆ นั่งได้เฉย ๆ ในระยะสั้นกว่าเด็กโตหรือผู้ใหญ่

เวลาเล่านิทานสำหรับเด็กอนุบาลไม่ควรเกินกว่า ๑๕ นาที ไม่ควรเล่าเกินกว่า ๒ เรื่อง

ระยะยาวที่สุดสำหรับการเล่านิทาน ไม่ควรเกิน ๑ ชั่วโมง

เวลานี้ได้มีการทดลองเล่านิทานสำหรับเด็กที่ห้องสมุดประชาชน ๓ แห่งคือ ที่ห้องสมุดประชาชนวัดสุทัศน์ ห้องสมุดประชาชนวัดเวฬุราชิน และห้องสมุดประชาชนฉะเชิงเทรา การเล่าอาศัยนิทานฝรั่ง และใช้ Picture books เป็นเครื่องประกอบ เพราะเป็นหนังสือสำหรับเด็กชนิดเดียวที่หาได้ในตลาดเมืองไทย และเป็นที่น่าเสียดาย เด็ก ๆ ชั้นประถมชอบดูภาพในหนังสือเหล่านั้น แต่อ่านตัวหนังสือไม่ออก โอกาสที่จะนำเด็กไปสู่การอ่านหนังสือประสบความขัดข้องอยู่บ้างขณะนี้ ทางหน่วยห้องสมุดประชาชนก็ได้พยายามเขียนนิทานเป็นแบบหนังสือภาพเล่มเล็ก ๆ พิมพ์อัดสำเนาแจกเด็กที่มาฟังนิทานเพื่อให้ได้อ่านหนังสือนิทานนั้นด้วยตนเอง อันเป็นจุดหมายปลายของการเล่านิทานให้เด็กฟัง

เท่าที่สังเกตดู เด็กไทยมีสมาธิดีกว่าเด็กฝรั่ง อาจจะเป็นเพราะครูหัดไว้เรียบร้อย หรือเพราะไม่ค่อยได้ฟังนิทานมาเป็นนิจอย่างเด็กฝรั่งก็ได้ สิ่งที่ยังต้องคอยเตือนกันอยู่เสมอก็คือการออกจากที่นั่งเมื่อนิทานจบแล้วเด็กมักจะลุกขึ้นพับพับ เบียดเสียดกันออกนอกห้อง ไม่พยายามรักษาความเป็นระเบียบดังที่ครูให้ทำเวลาเดินออกนอกห้องเรียนเลย จึงเป็นเรื่องที่ยังต้องคอยเตือนกันอยู่เสมอ

☆

บรรณนิทัศน์

หนังสือเรื่อง "จนกว่าจะพบกันอีก"

ของ "ศรีบูรพา"

"จนกว่าเราจะพบกันอีก" ท่านผู้อ่านที่มีอารมณ์ค่อนข้างไปทางโรแมนติค คงจะได้คิดว่า "นี่เราเห็นจะพบกับเรื่องรักสะเทือนใจเข้าอีกแล้ว" อันที่จริงก็มีส่วนถูกอยู่เหมือนกันในประการหลัง คือท่านผู้ใดที่ได้อ่านแล้วยากที่จะเว้นไม่เกิดความสะเทือนใจหากแต่ความเศร้าสะเทือนใจที่เกิดขึ้นหลังจากอ่าน "จนกว่าเราจะพบกันอีก" นั้น มิใช่เกิดจากความเศร้าสงสารอาลัยในรูป รส กลิ่น เสียง หากเกิดจากความได้สำนึกว่าบนผืนแผ่นดินไทยอันอุดมสมบูรณ์นี้ ยังมีกลุ่มชนผู้ซึ่งต้องต่อสู้กับความทุกข์ยากลำบาก ต้องประสบกับความต่ำต้อยน้อยหน้า ทั้งที่ชนกลุ่มนี้ได้รับการยกย่องเชิดชูว่า เป็นกระดูกสันหลังของประเทศชาติ แต่ทว่าหยาดเหงื่อที่เขาเหล่านั้นได้สละแล้วได้กลายไปเป็นผลประโยชน์และความสมบูรณ์พูนสุขของผู้ที่มิได้ลงทุน ส่วนเจ้าของหงาดเหงื่อนั้นเล่า คงก้มหน้าพอใจอยู่กับสภาพง่าย ๆ อันน่าสมเพทของคนต่อไป

โกเมศ ชายหนุ่มผู้รู้สำนึกในเรื่องนี้ ได้บรรยายภาพชีวิตอันเป็นจริงภายใต้ฟ้าสีสวยสดของเมืองไทยให้ โดโรธี เพื่อนหญิงชาวออสเตรเลียฟัง โกเมศเป็นคนมีเลือดและความเคารพตนเอง ดังนั้นเขาจึงมิได้ยึดบังถึงการดำรงชีวิตอย่างฟุ่งเฟ้อแต่ไร้สาระของเขาในระหว่างวัยต้นแห่งชีวิต และในทำนองเดียวกัน เขามิได้มีความละอายที่จะเสนอว่า ชีวิตอันเบาโหวงดังปุยนุ่นของเขานั้นเพิ่งจะเริ่มมีหลักเป็นแก่นสาร ก็ต่อเมื่อเขาได้

รู้จักสนิทสนมกับ แนนซี่ หญิงสาวผู้มีอุดมคติยึดมั่นในการ สละ สุข ส่วน ตัว เพื่อ ส่วน รวม เพื่อนหญิงต่างชาติผู้นี้เองที่ได้เป็นผู้นำแสงสว่างแห่งการดำรงชีวิตอันควรยกย่องให้บังเกิดขึ้นในความรู้สึกนึกคิดของโกเมศ แนนซี่ผู้นี้เองที่ได้ชี้ให้โกเมศมองเห็นความจริงข้อหนึ่งว่าความมีค่าหรือมีราคาของมนุษย์เรานั้น อยู่ที่การมุ่งบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์สุขและสันติสุขเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มิใช่อยู่ที่การกอบโกยเอาประโยชน์สุขจากผู้อื่นมาเพิ่มพูนบารมีของตน ทั้งนี้ แนนซี่ได้แสดงตัวอย่างอันควรเจริญรอยตามให้โกเมศเห็นทั้งด้วยวาจา น้ำใจ และการกระทำ

ดังนั้น เมื่อโดโรธี ได้รู้จักกับโกเมศนั้น จึงเป็นเวลาที่โกเมศมีความเป็นตัวของตัวเองโดยสมบูรณ์ โกเมศจึงเป็นเทพบุตรแห่งความดีและความรอบรู้ในสายตาและความรู้สึกของโดโรธี โกเมศไม่เคยพากพูมใจในยศศักดิ์อัครฐานและสมบัติอันมหาศาลที่เขาจะได้รับเป็นมรดกตกทอดมาจากบิดาของเขา ตรงข้าม โกเมศเกิดมีความรู้สึกว่า สมบัตินอกกายเหล่านั้นมิใช่เป็นมรดกอันชอบธรรมซึ่งเขาบังควรจะรับเอาไว้ เพราะมันเป็นสมบัติที่บิดาของเขาได้มาจากแรงงานและหยาดเหงื่อของผู้อื่น ฉะนั้น โกเมศจึงตั้งปณิธานไว้ว่าวันใดมรดกก้อนมหึมานั้นตกมาเป็นสมบัติของเขา เขาจะได้นำมันออกแจกจ่ายชดใช้ให้แก่ผู้ที่สมควรจะได้รับ ความคิดอันน่ายกย่องของโกเมศ ประการนี้ ยิ่งเรียกคะแนนนิยมในตัวเขาจาก โดโรธี ยิ่งขึ้น

แม้ออสเตรเลียจะเป็นดินแดนที่น่าอยู่งดงามด้วยธรรม ชาติและ วัฒน ธรรม เพียงไร แต่โกเมศไม่เคยคิดแม้แต่สักครั้งที่จะยึดออสเตรเลียเป็นเรือนตาย เพราะเขาคิดอยู่เสมอว่าหน้าที่ของเขาในฐานะที่เกิดมาเป็น “ไทย” ทั้งเชื้อชาติและสัญชาตินั้น อยู่ที่ต้องการกลับมาช่วยกันสร้างชาติไทยให้เป็นปึกแผ่นแน่นหนาและเป็นเมืองทองและ สวรรค์ ของ เพื่อน ไทย ทุกคนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ ดังนี้ แม้โดโรธีจะสะท้อนใจในทุกครั้งที่ได้ยินโกเมศพูดถึงการกลับ “บ้าน” เมืองไทย แต่เธอก็พยายามหักใจและไม่เคยคิดที่จะหน่วงเหนี่ยวเขาไว้ เพราะเธอเข้าใจดีว่า สำหรับโกเมศนั้น “หน้าที่” ต้องมาก่อนสิ่งอื่นใด

แม้โกเมศ จะมีผิวแดด แต่ความมีผิวแดดดำของเขามิได้เป็นเครื่องบั่นทอนมิตรภาพอันกระชับแน่นระหว่างเขาและเธอเลย เพราะตลอดเวลาที่ได้รู้จักและเป็นมิตรกันมา โกเมศได้พิสูจน์ความจริงข้อหนึ่งให้โดโรธีเห็นว่า ความฉลาดรอบรู้หรือความดีงามนั้นมิใช่อยู่ที่ผิว หากอยู่ที่ตัวบุคคลผู้นั้นเองดังนั้น โดโรธีจึงมีความพากพูมใจในมิตรหนุ่มผิวแดดผู้นี้ของเธอยิ่งนัก เพราะไม่ว่าในด้านการสมาคมหรือในด้านความรู้ ยังไม่มีผิวขาวผู้ใดจะมาลบเหลี่ยม หรือหยามหนุ่มผิวแดดผู้นี้ได้ ฉะนั้น แม้โกเมศ จะจากมาเมืองไทยแล้ว แต่ภาพของเขาคงประทับเด่นอยู่ในความทรงจำของโดโรธี และตลอดระยะเวลาที่ต่อไป โดโรธีอดที่จะรำพึงกับตนเองไม่ได้ว่า ยังไม่มีหนุ่มผิวขาวผู้ใดเลยที่จะสามารถเข้าถึงจิตใจโกเมศได้และโกเมศนี่แหละเป็นผู้ที่ทำให้โดโรธีและชาวผิวขาวอื่น ๆ เริ่มมองดูชนผิวดำด้วยความนิยม

ข้าพเจ้าเชื่อว่า สำหรับท่านผู้อ่านซึ่งต้องการจะได้อะไรไว้คิดหลังจากอ่านหนังสือเรื่องนี้จบแล้ว หนังสือเล่มนี้เป็นเหมาะที่สุดสำหรับท่านนักอ่านประเภทนี้ สำนวนโวหาร ๆ อันสละสลวยของผู้ประพันธ์จะชวนให้ท่านอ่านโดยไม่เบื่อ ความจริงใจซึ่งแฝงไว้ทุกถ้อยคำและประโยคของผู้ประพันธ์จะช่วยให้ท่านผู้อ่านรู้สึกว่า คำพูดเหล่านั้นมีน้ำหนัก และมีความหมายยิ่งขึ้น ความรอบรู้ในเหตุการณ์และในเรื่องของชีวิตของผู้ประพันธ์จะช่วยทำให้ท่านรู้สึกว่าเรื่องนี้ดูเป็นจริงเป็นจัง นอกจากความเพลิดเพลินที่จะได้รับจากภูมิภาพและทิวทัศน์อันงามของออสเตรเลียอันเนื่องมาจากการพรรณาอย่างชวนอ่าน ของ ผู้ประ พันธ์ แล้ว ท่านจะได้ความรู้ความเข้าใจกันในฐานะที่เป็นคนไทย ท่านจะอดตัวพองด้วยความพากพูมใจเสียมิได้ว่าตัวท่านเองได้กลายเป็นตัวแทนของชาวไทยอันควรแก่ความพากพูมอะไรเช่นนั้น

"จนกว่าเราจะพบกันอีก" จึงเป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่ควรแก่การอ่านเป็นอย่างยิ่ง

ข่าวเกี่ยวกับห้องสมุดภายในประเทศ

บริติชเคานซิลได้เปิดบริการพิเศษอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่น่าสนใจยิ่งแก่บรรณารักษ์และบรรดาครูอาจารย์ บริการที่กล่าวนี้คือการให้ยืม Study Box หีบนี้ประกอบด้วยหนังสือ อนุสารและจุลสาร พีดัมสตริป แผ่นเสียง ฯลฯ แต่ละหีบรวบรวมเรื่อง ๆ หนึ่งไว้โดยเฉพาะ An Introduction to Britain สิ่งที่บรรจุในหีบก็เป็นเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับอังกฤษ เช่น มีหนังสือและเอกสารประกอบภาพเรื่องชีวิตภายในครอบครัว การใช้เวลาว่างของคนอังกฤษ เรื่องรัฐบาลอังกฤษ มีแผ่นเสียงพูดถึงนิสัยประจำชาติ และประมวลเรื่องประจำวันในอังกฤษ บริการแบบนี้ อังกฤษให้แก่ประเทศต่าง ๆ ๕๐ กว่าประเทศในโลก ความประสงค์ก็เพื่อช่วยบุคคลให้ศึกษาเรื่องที่สนใจได้ด้วยตนเอง หรือครูอาจารย์อาจนำไปให้นักเรียนศึกษาก็ได้ โดยวิธีจัดแบ่งให้นักเรียนไปอ่านเอกสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหีบนั้นแล้วมาอภิปรายกัน ทุกหีบแสดงรายการเอกสารและสิ่งที่บรรจุอยู่ในหีบ กับชี้ข้อแต่งและเรื่องย่อ ๆ ไว้ พร้อมทั้งคู่มือวิธีอภิปรายด้วย เรื่องที่มีอยู่แล้วที่บริติชเคานซิลและพร้อมที่จะให้ยืมได้คือ.—

การศึกษาผู้ใหญ่, สวัสดิการเคราะห์และเด็ก, ชีวิตชนบท, วิธีการศึกษา, ตำรวจ, รัฐบาลท้องถิ่น, ฯลฯ และที่กำลังจะส่งมาอีกหีบหนึ่งคือ ห้องสมุดและหมู่ชนในประเทศอังกฤษ

เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๐๐ เวลา ๑๕.๐๐ น. นายกรัฐมนตรีได้ไปทำพิธีเปิดหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย หลังจากพิธีเปิดแล้ว พณฯ ท่าน และแขกผู้มีเกียรติได้เยี่ยมชมห้องสมุด

หอสมุดกลางนี้มี ๓ ชั้น ชั้นบนใช้เก็บหนังสือและมีห้องโสตทัศนศึกษา ใช้ฉายภาพยนต์ ชั้นสองเป็นห้องอ่านหนังสือทั่วไป ๒ ห้อง มีห้องกรมพระจันทรบุรินทฯ รถซึ่งพระโอรสและพระธิดาประทานแก่มหาวิทยาลัย ห้องหนังสืออ้างอิง และห้องหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทยที่เขียนเป็นภาษาต่างประเทศสำหรับให้ค้นคว้า ชั้นล่างมีห้องวารสาร ห้องหนังสือที่กล่าวทั้งหมดนี้จุคนอ่านได้ราวละ ๓๕๐ คน

บรรณารักษ์หอสมุดกลางยินดีที่จะแจ้งให้เพื่อน ๆ บรรณารักษ์ทราบว่า ขณะนี้กำลังจัดทำบริการอย่างใหม่ขึ้น ได้สั่งเครื่องทำสำเนาบัตรรายการมาแล้ว สามารถทำบัตรรายการได้ครั้งละหลาย ๆ ใบ ห้องสมุดใดมีหนังสือเหมือนห้องสมุดกลางอาจติดต่อซื้อบัตรรายการเหล่านี้ได้ในราคาย่อมเยา และยังมีบริการพิเศษสำหรับอาจารย์และนิสิตอีกอย่างหนึ่ง คือมีเครื่องสำหรับถ่ายภาพหรือข้อความจากเอกสารต่าง ๆ ได้ทุกชนิด และถ่ายจากหนังสือได้โดยไม่ต้องฉีกออกจากเล่ม บริการนี้คิดในราคาเยาเช่นเดียวกัน

ทราบข่าวจากคุณอุทัย ทุติยโพธิ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะแพทย์ศาสตร์ ศิริราช พยาบาล ได้ย้ายห้องอ่านหนังสือเสร็จเรียบร้อยแล้วเมื่อเดือนภุมภาพันธ์ ห้องใหม่จุผู้อ่านได้ ๓๐ คน (เดิมได้เพียง ๒๐ คน) จะเปิดให้ใช้ในปีการศึกษาใหม่ นอกจากนั้นยังได้รวบรวมนิตยสารเกี่ยวกับวิชาการแพทย์เย็บเข้าเล่มเป็นจำนวนมากแล้ว กับจะทำบัตรรายการและได้สั่งเครื่องอ่านไมโครฟิล์มจากสหรัฐจะมาถึงในเร็ว ๆ นี้

ในเดือนฤษภาคมนี้ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตรจะได้ห้องสมุดใหม่แบบปรับอากาศพร้อมเครื่องทำความเย็น ทราบว่าจะมีแผนกการค้นคว้าวิจัยสำหรับเด็กนักศึกษา ห้องหนึ่งจุคนอ่านได้ ๓๐๐ คน รายละเอียดอื่น ๆ ยังไม่เปิดเผย

บรรณารักษ์คนใหม่ของห้องสมุดอิคาเฟ่ เป็นสตรีสาวสวยชาวออสเตรเลียชื่อ Miss Kathleen Badger เธอได้รับปริญญาโททางอักษรศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเมลบอร์น และได้รับการอบรมทางวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ที่มหาวิทยาลัย Mc Gill ในประเทศแคนาดา สำเร็จวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ชั้นปริญญาตรีในปี ๒๔๙๐ และในเดือนสิงหาคมปีเดียวกันนั้นเอง ได้เข้าทำงานที่ห้องสมุดของสำนักงาน ใหญ่สหประชาชาติ ณ กรุงนิวยอร์ค หน้าที่แรกของเธอคือ ผู้ทำรายการบัตร (Cataloguer) ในปี ๒๔๙๒ ย้ายไปประจำที่สำนักงานแถลงข่าวของสหประชาชาติที่กรุงเจนีวา และได้เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดที่นั่นจนกระทั่งปี ๒๔๙๖ ในปี ๒๔๙๗ กลับไปประจำห้องสมุดของสำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ณ กรุงนิวยอร์คอีกและเข้ารับตำแหน่งบรรณารักษ์ห้องสมุดอ้างอิงถึงปี ๒๔๙๙ ต้นปีนี้ได้เข้ามารับตำแหน่งบรรณารักษ์ห้องสมุดอิคาเฟ่แทน Mr. P.K. Garde มีกำหนดเวลา ๒ ปี ส่วน Mr. Garde ไปรับตำแหน่งใหม่เป็นบรรณารักษ์ Documental List, UNESCO Research Centre of Social Implication and Industrialization in South East Asia. ที่กัลกัตตา Mr. Grade ทำงานเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดอิคาเฟ่มาเป็นเวลาถึง ๗ ปี

ม.ร.ว. จิรวัฒน จักรพันธุ์ กลับจากสหรัฐอเมริกาแล้วพร้อมด้วยปริญญาโทบรรณารักษ์ศาสตร์จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ได้ข่าวแว่ว ๆ ว่า ม.ร.ว. จิรวัฒน จะไปทำงานกับ Miss Anglemyer ที่ ศ.อ.ศ.อ.

คุณนิลุบล กุลแพทย์ บรรณาห้องสมุดโรงเรียนสวนสุนันทา ได้เดินทางไปศึกษาวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยฟลอริดา สหรัฐอเมริกา โดยทุนส่วนตัวเมื่อ

เดือนมกราคม ศกนี้ บรรดามิตรสหายบรรณารักษ์ได้จัดงานเลี้ยงส่งคุณนิลุบลที่ภัตตาคารราชประสงค์ และต่างก็รู้สึกอาลัยคุณนิลุบลมากเพราะจะจากไปถึง ๒ ปี

คุณประไพ แจ้งเจนกิจ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับทุนรอคแฟลเดอร์ ให้ไปศึกษาวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ที่สหรัฐอเมริกา และจะออกเดินทางจากประเทศไทยในเร็ว ๆ นี้

คงทราบข่าวที่น่ายินดีกันแล้วว่า Miss Anglemyer ได้กลับมาเมืองไทยอีกครั้งหนึ่ง และได้เข้าทำงานเป็นผู้เชี่ยวชาญทางค้นคว้าและห้องสมุดที่ศูนย์อบรมการศึกษาผู้ใหญ่จังหวัดอุบล (ศอศอ) แล้ว Miss Anglemyer ลาออกจากผู้ช่วยบรรณารักษ์ของ Dewey Decimal Classification ตำแหน่งซึ่งเธอดำรงมาเป็นเวลา ๓ ปีกว่า เธอสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเรดดิฟ และมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย เคยเป็นบรรณารักษ์ในกองทัพบกสหรัฐ เป็นผู้อำนวยการแผนกห้องสมุดสำนักข่าวสารอเมริกา (ยูซิส) ในประเทศไทย เป็นเวลา ๔ ปี ระหว่างปี ๒๔๙๓—๒๔๙๖ หลังจากเข้ารับตำแหน่งที่จังหวัดอุบลแล้วเป็นเวลา ๒ เดือน ในโอกาสที่ Miss Anglemyer ลงมากรุงเทพ ฯ สมาคมห้องสมุดได้จัดงานรับประทานอาหารค่ำรับ Miss Anglemyer ได้เล่าถึงงานของเธอที่ศอศอ รู้สึกว่าเธอมีความพอใจและเพลิดเพลินกับงานชนิดมาก.

หนังสือสำหรับเด็ก

สิรินทร์ ช่วงโชติ

★

๑. ๐๘๐ ด ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จกรมพระยา, นิทานโบราณคดี, คลังวิทยา, ๒๔๙๔. ๓๕ บาท

รวมเรื่องราวอันเกี่ยวกับความรู้ทางภูมิศาสตร์, ประวัติศาสตร์, โบราณคดีและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ตามที่พระองค์ได้ทรงพบเห็นมาเอง

๒. ๓๕๘ พ พิทยาลงกรณ์, กรมหมื่น. นิทานของ น.ม.ส. โดย น.ม.ส. (นามแฝง). คลังวิทยา, ๓๕ บาท.

นิทาน ๑๗ เรื่อง ของ น.ม.ส. ซึ่งบางเรื่องทรงดัดแปลงมากจากนิทานภาษาอังกฤษ

๓. ๓๕๘ พ พิทยาลงกรณ์, กรมหมื่น. นิทานเวตาล โดย น.ม.ส. (นามแฝง). จำลองศิลป์, ๒๕ บาท

นิทานเวตาลเป็นนิทานเก่าแก่ของอินเดีย มีความสนุกสนานน่าอ่านไม่แพ้อาหรับราตรี มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง มีภาพประกอบ

๔. ๓๕๘ ล โล เรนซินี, คาร์โล. ตุ๊กตาเนรมิตร แปลจาก Adventures of Pinnocchio โดย อ. สนิทวงศ์, สมใจ, ๒๐ บาท

เรื่องผจญภัยของ ตุ๊กตาไม้ ซึ่งในที่สุดได้กลับกลายเป็นเด็กจริง

ส. ๓๙๘ ส สตรีอุดมศึกษา, สมาคม. นิทานนานาชาติ. สมาคมสตรีอุดมศึกษา, ๒๔๙๖
๑๐ บาท
นิทานของ ญวน, ฟิลิปปินส์, อินเดีย, เขมร, ไทย รวม ๗ เรื่อง มีเรื่องย่อภาษาอังกฤษทุกเรื่อง

อ. ๓๙๘ อ อาหรับราตรี. แปลจากฉบับภาษาอังกฤษ โดยขุนโสภิคอักษรการ, เสฐียรโกเศศ นาคะประทีป ช่วยเกลาสำนวน. ประพาสต้น, ๒๔๙๘, ๓๕ บาท
นิยายอาหรับราตรี เป็นนิยายเก่าแก่ที่สนุกสนาน น่าอ่าน และเป็นที่รู้จักแพร่หลายทั่วไป

อ. ๓๙๘ อ แอนเดอร์เสน, แฮนส์ คริสเตียน. เทพนิยายของแอนเดอร์เสน, แปลโดย อ. สนิทวงศ์, ผดุงศึกษา, ๒๔๙๘. ๒๕ บาท
นิยายของแอนเดอร์เสน ๒๕ เรื่อง ซึ่งล้วนแต่สนุก น่าอ่าน บางเรื่องเป็นที่รู้จักแพร่หลาย มีหลายเรื่อง ไม่เคยพิมพ์มาก่อนเลย

ส๒๒.๐๒ ช ชนิด อยู่โพธิ์, สีและลักษณะหัวโขน. กรมศิลปากร, ๒๔๙๖ ๑๕ บาท
หนังสือภาพหัวโขนทุกชนิด พร้อมทั้งคำอธิบายถึงสีและลักษณะอย่างละเอียด มีภาพเขียนลายเส้นและภาพถ่ายประกอบ

ค ๓๐๐ ค คุณย์ (นามแฝง), ชีวประวัติมหาเศรษฐีนานาชาติ, แปลและเรียบเรียงโดย คุณย์ (นามแฝง). เสริมวิทย์บรรณาคาร, ๒๔๙๙. ๒๕ บาท
ชีวประวัติและงานต่าง ๆ ชนิดของบุคคล ๒๓ คน ซึ่งในที่สุดกลายเป็นมหาเศรษฐีของโลก

ว ๓ ว วิม วิระไวทยะ, ดวงใจ. รวมสาส์น, ๒๕ บาท
หนังสืออ่านสำหรับเด็ก เล่าถึงความรักระหว่างพ่อแม่กับลูก ครูกับลูกศิษย์

การวิสาสะระหว่างเพื่อน แต่มีนิทานเรื่องความรักชาติของเด็กช
ต่าง ๆ

๑๑. น ก กาญจนา ศยามานนท์. จ้อนกับแดง โดย ก. ศยามานนท์. มุมหนังสือ
๒๕๐๐. ๓๐ บาท

เหตุการณ์อันน่าตื่นเต้น และเรื่องผจญภัยทั้งภายในบ้านและนอกบ้า
๑๔ เรื่องของเด็กชายจ้อนและแดง อ่านสนุกเพลิดเพลิน และชวนใ
เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นทั้งชีวิตและจิตใจของเด็ก ๆ โดยเฉพาะ

☆

เลขหมู่โดยละเอียดของหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา

จัดทำโดยคณะอนุกรรมการจัดหมู่หนังสือไทย กระทรวงศึกษาธิการ

▲

๒๙๕.๓ พุทธศาสนา Buddhism

.๓๐๑ พุทธปรัชญา Buddhist principles and philosophy

รวมหลักศาสนา ปรัชญา นรก สวรรค์ กรรม นิพพาน ชาติหน้า ฯลฯ

ศาสนาเปรียบเทียบ included here general principles and special e.g.

Hell, Karma, Nivarna, Comparative religion e.g.

Buddhism and Christianity

.๓๐๒ คู่มือ Compends, handbooks, outline

.๓๐๓ พจนานุกรม ศัพท์ต่าง ๆ Dictionaries, Encyclopedias

.๓๐๔ เทศนา ปาฐกถา Essays, addresses, lectures

.๓๐๕ วารสาร Periodicals

.๓๐๖ สมาคม Associations, societies

.๓๐๗ การศึกษาและการสอน Study anc teaching

.๓๐๘ รวมเรื่อง Collections

.๓๐๙ ประวัติพุทธศาสนา History, included here research in history,

archeology and geography

.๓๐๙๒ พุทธประวัติ, ประวัติสาวกของพระพุทธเจ้า Biography collec
and individual e.g. the Lord Buddha ; King Asoka ;
principles

๐๑๖.๒๙๕๓ บรรณานุกรมของพุทธศาสนา Bibliographies of Buddhism

๒๙๕.๓๑ นิกายเถรวาท (หีนยาน) Theravada School

.๓๑๑ ไตรปิฎก Tripitaka - original and translation

.๓๑๑๑ วินัย Vinaya Pitaka

.๓๑๑๒ สูตร Suttanta Pitaka e.g. Dhamapada Jataka

.๓๑๑๓ อภิธรรม Abhidhamma Pitaka

.๓๑๒ อรรถกถา Commentaries

๒๙๕.๓๑๒๑ ไตรปิฎกอรรถกถา Tripitaka Commentaries

.๓๑๒๑๑ ฎีกา Tripitaka Sub-Commentaries

.๓๑๒๒ วิสุทธิมรรค Visuddhimagga

.๓๑๒๓ มิลินทปัญหา Milindapanha

.๓๑๒๔ อภิธรรมมัตถสังคห Abhidhammatthasanggaha

.๓๒ นิกายมหายาน Mahayana School

.๓๒๑ ไตรปิฎก Tripitaka - original and translations

.๓๒๑๑ วินัย Vinaya Pitaka

.๓๒๑๒ สูตร Sutra Pitaka included here Sutras in special sects e.g.
Saddharma. Pundarika Sutra ; Sukhavitivyuha Sutra ; Lanka-
Vatara Sutra

.๓๒๑๓ อภิธรรม Abhidharma Pitaka

.๓๒๒ อรรถกถา Commentaries included here commentaries-written in various languages.

.๓๓ นิกายอื่น ๆ Special sects and Modification e.g. Zen Buddhism, Lamaism.

.๓๔ เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ พระราชปุจฉา Miscellaneous

.๓๔๑ ชาดก Jataka

.๓๔๒ นิทาน Parables and legends

.๓๔๓ สุภาษิต Buddhist proverbs

.๓๔๔ หนังสือสวดมนต์ Prayers.

THE LIBRARY PROGRAM AT TUFEC

by

Mary Anglemyer

Thai Librarians who participated in the workshop held at Ubol during the month of will remember the changwad very well. But something now has been added. A few kilometers out of town on the road to the north is a sign which reads "Thai—Unesco Fundamental Education Center." This is TUFEC. Enter the white gate and you will see on either side rice fields, as eyerywhere in Thailand, but stretching ahead is a broad tree-lined road which winds between gardens and by a pond to a big white building. Continuing your tour before you enter this building, you can make a circle of the grounds, passing neat white dormitories with flower-bordered walks; attractive Thai-style wooden houses for the staff, each with its own garden filled witn roses, cannas, hibiscus, and other native and foreign flowers according to the the taste of the occupant; the Student's Union and dining-room invitingly open on all sides; a farmer's house and vegetable gardens; a model village cottage; and, returning toward the big building, the carpentry shop, a new infirmary and a new audio-visual studio. Now enter the big building. Here are offices, classrooms and the

library. What is the purpose of this institution? It is to train fundamental education specialists and field workers so they may go out into the country and help villagers to help themselves to raise their standard of living, improve their health, increase their knowledge through books and reading to insure their rightful place in the economy of the nation.

The function of the library and its staff at TUFEC is twofold. On the campus it provides staff and students with printed resources needed for their work. It keeps the staff up to date on current developments in each of the subject fields which are taught here-health, education, home-making, village craftsmanship and social welfare. It provides instruction in the use of the library so the students can make the best possible use of its facilities during their stay at TUFEC. It provides general informational and recreational reading for all. In the villages where TUFEC students are working it supplies reading material for the villagers. This is done by means of newspapers and magazines which are freely distributed and by travelling libraries, boxes of fifty to sixty books each, from which the villagers can borrow books. The library is really only in its initial stages but it has aroused the interest and enthusiasm of staff and students.

In the brief time that I have been here. We have concentrated on two main points. guidance in the use of the library and in reading, and improvement in the use of travelling libraries in the villages. How has this program been conducted?

First. the reading program. The technical staff felt the second year students needed additional backgrounnd reading. To help meet this need, students were assigned one hour each morning to the library for a reading period. To supply material, staff members examined the library's collection and selected books, periodicals or pamphlets which they felt would improve the student's grasp of his subject. Selections ranged all the way from brief leaflets in Thai such as "Intestinal parasites" to difficult texts in English such as "School and community programs." These materials were placed on a special shelf and were not allowed to be borrowed during the reading period. Very few students were absent during these periods, many returned on free afternoons to read more of the same or similar material, many discussed the things they were reading, asking us to explain the more difficult passages.

The other part of the program for second year students was instruction in the use of library materials. This consisted of a review of basic reference books such as dictionaries, encyclopedias, atlases, yearbooks and directories and a lesson on the care and repair of books. Each of the reference books was discussed, then the students were assigned questions to look up in the particular type of book being discussed. A reading list of materials on library science was prepared. The list consisted of the three manuals of the Thai Library Association, UNESCO library manuals and various library

handbooks in English. The students were asked to read four items from the list and write a paragraph summarizing what they had learned and how it could be applied to their future work. Marks for the second year students were based on this small essay.

Since the first year students have been in the villages most of the time, the only help they could be given was in the use of the travelling libraries. These travelling libraries have been in operation over a year under the name of "book-boxes". I changed the name because to me the word book-box means a group of books put in a box and kept there and this was too often what happened. The students were instructed on the procedures and suggestions given how to appeal to the villagers such as placing the box in a more prominent place, keeping it open so all could see the contents, studying the collection to find books of particular value, holding reading hours for adults and asking villagers to let them know what other books they would like to find in the travelling libraries.

What has been accomplished? From a personal point of view the results of these programs have been most gratifying. Seeing the students at work first hand has greatly increased my respect for them. I was impressed, and must confess, a little surprised to see the eagerness with which they read more than the assignments set for them and the thoroughness with which they searched for information in libray tools. And, I must note that it was gratifying to

read in at least a few students' opinion "we have learned it is not easy to be a librarian" and "librarians work very hard." Most important is that they have acquired a philosophy of service and learned the value of books in the daily life of the villagers. I think this is best illustrated by quotations from the students' papers. I have left these quotations in the original language of the students because it express their own ideas, Thus,

Sopon Sukumpha of Mahasarakam; "In former time, some educators said that there are two places for education, one is school and another is home. But now I should like to say that another one more is library. The library is part of social life, center of information, center of printing material to serve the peoples' needs, center of learned man, it can help social improvement. In fact, it is "The University of the people" both young and grown up people. The library will be more useful if it is the library of people, by people and for people. Some difficulties about library service in Thailand are Thai books is not enough, especially books for children; a half of all Thais are illiterate and a lot of literate are not fond of knowledge."

Virut Verasarn of Songkla: "We eat many kinds of foods such as carbohydrates, fats, proteins, minerals, etc. These kind of food are essential for growth and strength. How did they know to grow food? They learned some experience from the older farmers who wrote in books. There are many subjects written for the better ways of doing things, for the better living. So it is

not only foods but books are also essential for life. Particulary Fundamental Education Organizers who try to improve and find the better ways to raise the standard of living of the rural people must know and learn from many kinds of books, get some information or ideas to corry on a good job. Where do we find the information? The answer is that we can find the information in libraries."

Kanniga Patarapal of Bangkok: "The people in the villages have little knowledge because they had been four years in the elementary school when they were children, and they lacked the background knowledge from reading or writing for a long time when they became abults. If a rural library settles down in each village, it will be successful. If the villagers are taught how to use the library and how to read books and how to select books which they need by the FEO'S they could learn more because as in the communities lives are changing, books from the library enlarge people's horzion. FEO'S should try to get along with villagers and use books as the instruments to fight the ignorance of the villagers. The library is a good means of communication between villagers and FEO's. It assists community development."

Boonrawd Chansomvong of Kanchanaburi: "Generally there are many libraries in the city but in the village, villagers cannot have books for reading at all. Therefore, FEO's should set up the library in the village. Although we may have few books in book-boxes but we may collect more and more.

The big problems are where shall we get books from? Who is carrying on this project? In the first step, we may have few money for buying newspapers and interesting books for motivating in reading. Secondly, when villagers like to read books, we may get them pay some money for the books that they are interested in. Their, we may have help from well-to-do man in giving many kinds of books. This is a brief saying. If we shall do in the village, many difficulties may take place. However, we can solve many problems."

As soon as this year's class graduates twenty teams will be working in twenty different changwads in all parts of Thailand. They will be a strong force for the development of rural library service. It is for us librarians to make the most of this demand, help meet their needs, and build up truly national library system.

ข่าวของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

การประชุมใหญ่ประจำปี ๒๔๙๙

เนื่องจากคณะกรรมการชุด ๒๔๙๙ ได้บริหารกิจการของสมาคมมาครบรอบปี แล้ว จึงได้จัดการประชุมใหญ่ประจำปี ๒๔๙๙ ขึ้น มีกำหนดสามวัน คือวันที่ ๙—๑๐— — ธันวาคม ๒๔๙๙ กิจการที่ได้ปฏิบัติไปในการประชุมใหญ่ครั้งนี้คือ มีการแถลง กิจการที่สมาคมได้ปฏิบัติไปแล้วในรอบปี มีการเสนอและพิจารณาข้อบังคับของสมาคม ฉบับใหม่ มีการประชุมย่อยอภิปรายปัญหาเรื่องห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดเฉพาะ มีการเลือกตั้งกรรมการชุดใหม่ สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๐๐ มีการแสดงปาฐกถาเกี่ยวกับวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ โดยชาว ต่างประเทศและกรรมการของสมาคม มีการนำสมาชิกไปชมสถานีวิทยุโทรภาพ ไทย ที— วี และปิดท้ายด้วยการรับประทานอาหารค่ำร่วมกันในวันสุดท้าย

การปฏิบัติงานของสมาคมระหว่างตั้งแต่ ๑๕ ธันวาคม ๒๔๙๙ ถึง ๑๕ มีนาคม ๒๕๐๐ คือ :—

ในเดือนธันวาคม ๒๔๙๙ คณะกรรมการได้ประชุมตกลงออกหนังสือพิมพ์รายเดือน เป็นของสมาคมขึ้นฉบับหนึ่งให้ชื่อว่า วารสารห้องสมุดโดยเริ่มออกตั้งแต่เมษายน ๒๕๐๐ เป็นต้นไป

มีการรับสมาชิกสามัญเพิ่มขึ้น ๔ คน และสมาชิกวิสามัญ ๒ คน

ในเดือนมกราคม ๒๕๐๐

นายชิน เงางาม เผ่าวิมูล แห่งห้องสมุดกลาง จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยได้ไปพูดทาง สถานีวิทยุแห่งหนึ่งเรื่อง

ทางสมาคมได้จัดพิมพ์หนังสือ "แผนการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมฉบับย่อและดรรชนีสัมพันธ์" โดยนางแม้นมาส ชวลิต และนางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์

เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๐๐ มีการประชุมกรรมการของสมาคมห้องสมุดร่วมกับผู้แทนของมูลนิธิ Asia Foundation ณ สำนักงานของสมาคมด้วยเรื่องการสร้างสถานที่แห่งใหม่ของสมาคมห้องสมุดกับเรื่องโครงการประจำปี ค.ศ. ๑๙๕๙

เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๐ สมาคมได้ย้ายสำนักงานจากที่เดิมมาตั้งอยู่ที่อาคารของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ในที่ใกล้ ๆ กับหอพักนิสิตหญิง ทางมหาวิทยาลัยอนุญาตให้สมาคมใช้สถานที่นี้เป็นสำนักชั่วคราวได้จนกว่าจะหาสถานที่ใหม่ซึ่งเป็นของสมาคมเองได้

ในเดือนมกราคมนี้มีสมาชิกสามัญเพิ่มขึ้นอีก ๒ คน

ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๐๐

นางสาวอนงค์ ศิริศักดา แห่งห้องสมุดกลาง จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยได้ไปพูดทางวิทยุกระจายเสียง เรื่องการศึกษากับห้องสมุด

มูลนิธิ Asia Foundation ได้มอบวารสารจำนวนหนึ่งให้สมาคมห้องสมุด เพื่อแจกจ่ายแก่ห้องสมุดต่าง ๆ

ด้วยความร่วมมือของมูลนิธิ Asia Foundation กับกองการศึกษาผู้ใหญ่กรมสามัญศึกษา คณะกรรมการสมาคมห้องสมุดได้ตกลงจัดการให้มีการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน และผู้ช่วยของห้องสมุดประชาชน จังหวัด และ อำเภอต่าง ๆ ทุกจังหวัด จำนวน ๑๓๐ คน กำหนดเวลาอบรมในเมษายน ๒๕๐๐ ณ โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ผู้ที่ให้การอบรมคือ นางสาวรัญจวน อินทรกำแหง นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ นางสาวบุญเจือ องคประดิษฐ์ นางสาวอุทัย ทุติยโพธิ นางเฉลิมวรรณ ชูทรัพย์ นางสาวนิลวรรณ อินทรเกษะ นางแม้นมาส ชวลิต และนางสาววนิดา สุรวดี การอบรมมีทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการไปศึกษานอกสถานที่

ในเดือนมีนาคม ๒๕๐๐

นางสาวจารุวัน ชดิโต แห่งห้องสมุดกลาง จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยได้ไปพูดทางวิทยุกระจายเสียงเรื่อง Magic Book

เมื่อ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้จัดการเลี้ยงชา ณ ที่สำนักของสมาคม มีบรรณารักษ์ชาวอเมริกันได้มาร่วมในการเลี้ยงครั้งนี้ด้วย คือ Miss Mary Anglemyer บรรณารักษ์แห่ง ศอ.ศอ จังหวัดอุบลราชธานีและ Miss Margaret Griffin แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยเป็นต้น

มูลนิธิ Asia Foundation ได้มอบหนังสือใช้แล้วจำนวนมากให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เพื่อแจกจ่ายไปยังห้องสมุดทั้งหลาย

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้ส่งหนังสือที่ได้รับจากมูลนิธิ Asia Foundation ไปให้ห้องสมุดประชาชน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวนหนึ่งแล้ว

บรรณารักษศาสตร์คืออะไร

และงานสำหรับผู้ที่เรียนสำเร็จวิชานี้

บรรณารักษศาสตร์คือวิชาที่ว่าด้วยหนังสืออย่างกว้างขวาง และวิธีปฏิบัติงานทุกชนิดในห้องสมุด เพื่ออำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดอย่างแท้จริง เช่น การเลือกซื้อหนังสือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะแก่ความต้องการ การจัดหมู่หนังสือและการทำบัตรรายการเพื่อช่วยให้ค้นหาหนังสือได้สะดวก การให้บริการแก่ผู้อ่านทั้งในด้านช่วยการค้นคว้าและแนะนำการใช้หนังสือ การบริหารงานในห้องสมุด วิธีการชักชวนและจูงใจให้คนมาใช้ห้องสมุด เป็นต้น

ผู้ที่เข้าเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์จะรู้สึกว่าได้รับความรู้เรื่องหนังสือทุกประเภทกว้างขวางยิ่งกว่าวิชาใดที่เคยเรียนมาแล้ว จะรู้สึกประหลาดใจว่ายังมีหนังสือที่น่าสนใจอีกมากมายที่ยังไม่เคยรู้จักใช้จะสามารถเลือกหนังสือที่ดีอ่านได้ด้วยตนเอง จะสามารถทำการค้นคว้าเรื่องราวใหญ่น้อยทุกประเภทวิชาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศได้อย่างง่ายดาย และจะช่วยให้ผู้อื่นทำการค้นคว้าเรื่องราวที่เขาต้องการได้อีกด้วย ทั้งนี้เพราะว่าได้รู้จักหลักในการค้นคว้าและรู้จักใช้หนังสืออย่างแท้จริง นอกจากนี้จะเกิดความรู้สึกรักการการอ่านหนังสือและตระหนักในคุณค่าของหนังสือมากขึ้น

ผู้ที่เข้าเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ จะได้มีโอกาสไปชมกิจการห้องสมุดชนิดต่าง ๆ ในพระนครและจังหวัดใกล้เคียงหลายแห่ง จะได้มีโอกาสฝึกทำงานในห้องสมุดที่ทัน

สมัย จะตระหนักว่าห้องสมุดในประเทศเรายังต้องการการปรับปรุงอีกมาก ทั้งในด้านการเลือกซื้อหนังสือ การดำเนินงานตามวิธีที่ถูกต้องตลอดจนการให้บริการแก่ผู้อ่านอื่นให้บรรลุจุดมุ่งหมายสมกับที่มีคำกล่าวว่า "ห้องสมุดคือวิทยาลัยของประชาชน" และบรรณารักษ์ก็มิใช่ผู้ที่คอยหยิบหนังสือให้คนยืมเท่านั้น แต่จะต้องมีความรู้ในหลักวิชาเพื่อดำเนินการ และเพื่อช่วยผู้อ่านให้ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงจากห้องสมุด บรรณารักษ์ผู้ที่จะปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัยขึ้นได้จึงจำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรมวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์มาโดยตรง

เมื่อเข้าเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ นอกจากจะได้รับความรู้ในด้านวิชาการบรรณารักษศาสตร์แล้ว จะได้รับความรู้เกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติราชการและงานทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ การจัดเอกสารเข้าแฟ้ม งานพิมพ์ดีดซึ่งจำเป็นใช้ในทุกวงงาน ความรู้ประกอบเกี่ยวกับการพิมพ์หนังสือ ความรู้ทางสังคมศาสตร์ และศิลป ฯลฯ อีกด้วย

งานสำหรับผู้ที่เรียนสำเร็จ

บรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาที่มีการสอนแห่งเดียวเท่านั้นในประเทศไทย คือ ที่แผนกวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์และครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์เริ่มเปิดการสอนตั้งแต่ปีการศึก ๒๔๙๗ มีผู้สมัครเข้าเรียน ๗ คน และเมื่อเรียนสำเร็จได้รับอนุปริญญาวิชาบรรณารักษศาสตร์ก็ได้เข้างานในตำแหน่งดังนี้

๓ คน ทำงาน ณ แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์และหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยา

๑ คน ทำงาน ณ คณะอักษรศาสตร์และครุศาสตร์

๑ คน ทำงาน ณ หอสมุดแห่งชาติ

๑ „ „ „ ห้องสมุดโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม

๑ „ „ „ „ สำนักงานซีโต

๑ ,, ไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ณ สหรัฐอเมริกา

เมื่อสิ้นปีการศึกษา ๒๔๙๗ นั้น ได้มีหน่วยราชการและองค์กาดต่าง ๆ ติดต่อขอให้แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์จัดส่งนิสิตที่เรียนสำเร็จได้รับอนุปริญญา บรรณารักษ์ ไปประจำทำงานห้องสมุดในสถานที่ต่าง ๆ กัน ดังนี้

วิทยาลัยการศึนษาบางแสน	ต้องการ	๒ คน
กรมป่าไม้	,,	๑ ,,
อีคาเฟ่	,,	๑ ,,
ห้องสมุดประชาชนเทศบาลสวนลุมพินี	,,	๑ ,,
ศาลอเมริกัน	,,	๑ ,,

ในปีการศึกษา ๒๔๙๙ ก็มีสถานที่ต่าง ๆ แจ้งความต้องการผู้ที่เรียนสำเร็จได้รับอนุปริญญาบรรณารักษ์ศาสตร์ เพิ่มเติมอีกดังนี้

วิทยาลัยการศึกษาบางแสน	ต้องการ	๑ คน
ห้องสมุดคณะแพทย์ศาสตร์ ศิริราชพยาบาล	,,	๑ ,,
,, ,, โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์	,,	๑ ,,

และแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์และหอสมุดกลางก็ต้องการ ๒ คน

แต่เนื่องจากในปีการศึกษา ๒๔๙๙ นั้น ผู้ที่เข้าศึกษาล้วนแต่เป็นผู้ที่หน่วยราชการส่งมาเรียน เพื่อกลับไปปรับปรุงห้องสมุดของหน่วยราชการนั้น ๆ ให้ดีขึ้น จึงไม่สามารถจะส่งผู้ที่เข้าเรียนสำเร็จไปยังห้องสมุดที่ต้องการได้

ห้องสมุดอีกเป็นจำนวนไม่น้อยจึงต้องรอคอยต่อไป และความต้องการของห้องสมุดต่าง ๆ ที่จะได้ผู้มีความรู้ในวิชาบรรณารักษศาสตร์ไปเป็นผู้ดำเนินงาน ย่อมจะเพิ่มพูนขึ้นทุกปีไม่มีที่สิ้นสุด เพราะว่า

สำหรับห้องสมุดโรงเรียน การสอนแผนใหม่จะต้องอาศัยหนังสือและอุปกรณ์ในห้องสมุดอยู่มาก จึงต้องมีการจัดห้องสมุดให้ทันสมัย

สำหรับห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ห้องสมุดมีความสำคัญอันยิ่งใหญ่ นิสิตจะต้องค้นคว้าวิชาด้วยตนเองไปประกอบคำบรรยายของอาจารย์ จึงต้องจัดห้องให้เหมาะสมกับความต้องการ

สำหรับห้องสมุดประชาชนซึ่งเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่คิดความรู้เพศวัย นับว่าเป็นสถาบันการศึกษาผู้ใหญ่แห่งหนึ่ง การจัดบริหารงานจัดหาวัสดุและให้บริการที่ถูกหลักเป็นสิ่งจำเป็นมาก

สำหรับห้องสมุดเฉพาะก็มีความสำคัญในการให้ความรู้เฉพาะวิชาแก่ผู้ประกอบต่าง ๆ กัน และต้องการที่จะปรับปรุงกิจการอยู่ไม่น้อย

โอกาสของผู้ที่เข้าเรียนสำเร็จวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ ในอันที่จะได้เข้าทำงานในห้องสมุดจึงมีอยู่เป็นอันมาก เพียงแต่จะได้เข้าเรียนวิชานี้

คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าเรียน คือ ต้องมีพื้นความรู้สอบได้ปริญญาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยอื่น • กำหนดเวลาเรียนเพียง ๑ ปีการศึกษา เมื่อสำเร็จจะได้รับอนุปริญญาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่ง ก.พ. เทียบอัตราเงินเดือนเท่าปริญญาอย่างอื่น คือเพิ่มอีก ๓๐ บาท จากอัตราของชั้นปริญญาตรี

ในปีการศึกษา ๒๕๐๐ นี้ แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีวุฒิสำเร็จชั้นปีที่ ๒ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรืออนุปริญญาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหรือเทียบเท่าสมัครเข้าศึกษาได้ สำหรับผู้ที่มิได้รับอนุปริญญาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะต้องสอบเทียบความรู้ชั้นอักษรศาสตร์บัณฑิตปีที่ ๒ เสียก่อน จึงจะเข้าเรียนได้ เมื่อเรียนสำเร็จจะได้รับอนุปริญญาวิชาบรรณารักษศาสตร์เช่นเดียวกัน

กำหนดวันรับสมัครสำหรับปีการศึกษา ๒๕๐๐ คือ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ถึง ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๐ ณ แผนกวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ ตึกหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (โปรดดูรายละเอียดในใบประกาศรับสมัคร)

จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
ประกาศรับสมัครเข้าศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์

ด้วยจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยจะเปิดรับสมัครเข้าศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ชั้น
อนุปริญญาสำหรับปีการศึกษา ๒๕๐๐ โดยมีระเบียบการรับสมัครดังต่อไปนี้

คุณสมบัติของผู้สมัคร

๑. ผู้สมัครเข้าศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ต้องมีพื้นความรู้สอบไล่
ปริญญาบัณฑิตจากจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยอื่น หรือ

๒. มีพื้นความรู้สอบไล่ได้ชั้นปีที่ ๒ ของมหาวิทยาลัยนี้ หรือ

๓. มีพื้นความรู้สอบไล่ได้อนุปริญญาของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
สำหรับผู้ที่มีพื้นความรู้เทียบเท่าอนุปริญญา เช่น ประกาศนียบัตรประโยค
ครูมัธยม เป็นต้น จะต้องสอบเทียบความรู้ชั้นอักษรศาสตร์ปีที่ ๒ เสียก่อนจึงจะเข้าศึกษาได้

๔. ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อย

การรับสมัคร

ผู้สมัครจะขอใบสมัครและยื่นได้ ณ แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ตึกหอสมุด
กลางจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย (ชั้นบน) ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ถึง วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๐๐
ในเวลาราชการ

จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยจะรับสมัครผู้ที่ประสงค์เข้าศึกษาไม่เกิน ๓๐ คน ถ้า
มีผู้สมัครเกิน ๓๐ คน จะสอบคัดเลือก เมื่อจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยรับเข้าเป็นนิสิตแล้ว
จะต้องปฏิบัติตามระเบียบการเข้าเรียน และ อัตราค่าธรรมเนียม เรียน ของ จุฬาลงกรณมหา-
วิทยาลัย และต้องชำระค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เช่นเดียวกับนิสิตคณะอักษรศาสตร์และ
ครุศาสตร์

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๐๐

ศุภชัย วานิชวัฒนา

(ศาสตราจารย์ศุภชัย วานิชวัฒนา)

เลขาธิการ